

Богдан Смоляк (нар. 27.09.1952) – один зі львівських «позадесятників», нацспілчанин. Поет, прозаїк, літературний критик. Редактор, автор передмови книжкових видань представників класичного і новітнього письменства. Автор, зокрема, кількох збірок лірики, роману-утопії «Віднайдене місто» (2014), збірки афоризмів «Альпінарій» (2007, 2016), літературно-критичного портрета «Енергія оригінальності / Поезія Ярослави Павличко» (2013), а також багатьох різножанрових публікацій в українській та зарубіжній (у перекладі німецькою, польською й болгарською мовами), паперовій і цифровій, періодиці. До книги «Словник мовчання: Вибране» (2010), що відзначена Міжнародною літературною премією «Тріумф» ім. М. Гоголя, увійшли поетичні твори письменника, опубліковані на межі двох тисячоліть, ранні поезії й тексти пісень, фантазійні драматичні етюди.

БОГДАН СМОЛЯК

С Л О В Н И К
М О Л В О Ч В А Н Н И К Я

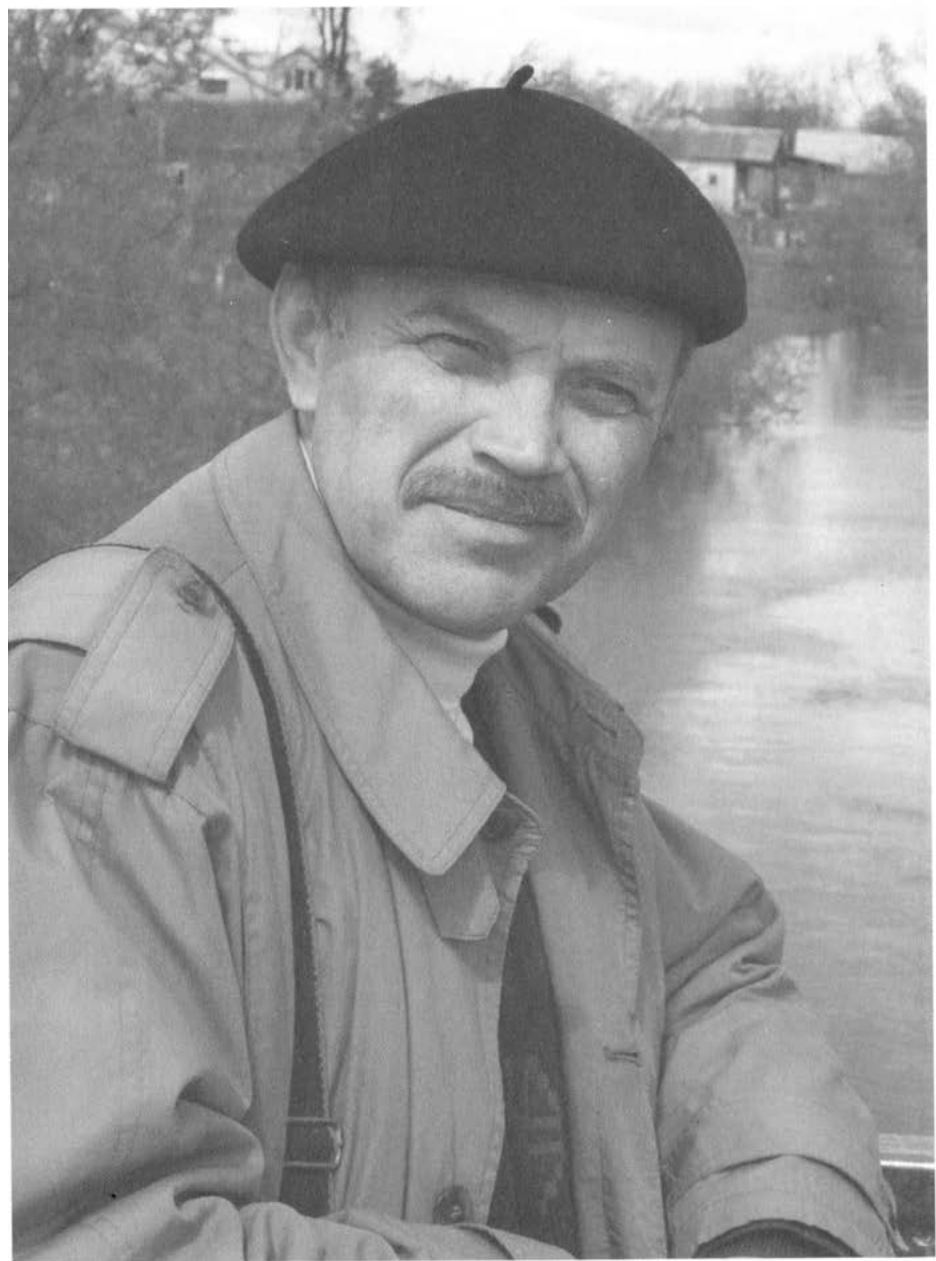
ВИБРАНЕ

Богдан Смоляк

СЛОВНИК МОВЧАННЯ

Вибране

БОГДАН СМОЛЯК

М С Л О В Н И К
М С Л О Ч В А Н Н И К Я

ВИБРАНЕ

Львів
«Апріорі»
2010

УДК 821.161.2-1
ББК 84 (4 Укр)-5
С 51

СМОЛЯК Б. Ф.

С 51 Словник мовчання: Вибране. — Львів: Апріорі, 2010. — 348 с.

ISBN 978-966-2154-36-8

*Книга містить поетичні твори відомого
українського письменника, опубліковані
впродовж двох останніх десятиліть,
ранні й нові поезії, а також пісенні
й драматичні тексти.*

ББК 84 (4 Укр)-5

Редактор: Любов Горбенко
Обкладинка: Федір Лукавий
Світлина: Сергій Гнідець
Верстання: Геннадій Кундельський
Видавець: Юрій Николишин

При оформленні книги використано
давні символи Сонця й Землі.

Книга побачила світ коптом видавництва «Апріорі».

ISBN 978-966-2154-36-8

© Богдан Смоляк, 2010
© Апріорі, 2010

ЧАС ОСІННЬОЇ КВІТКИ (Видавець про автора)

«Словник мовчання» Богдана Смоляка – то Осінній пізньоцвіт із саду української поезії. Він *виростає над собою*, позбувшись віково-часового комплексу. Його не просто збагнути, бо, розквітнувши доволі пізно, ще й наприкінці минулого століття, він досі дивиться якимось по-весняному.

Що ж, *осіннє золото пропаце*, але Осіння квітка залишила-таки свій заповіт – «на випадок, якщо душа відступить. Тихенько покладе ключі від суті – І геть піде, у несусвітній світ. Піде собі, покинувши добро, В потрібності якого завагалась..» А як же їй іще бути, коли, здається, знову *перемагає зима, байдужість, нерозуміння?* До речі, щодо розуміння – завжди важливо зрозуміти «чому»: «Чому лиш ти? Чому не інші – Ті, що достойники стократ? Чому ти п'єш цикуту віршів, Якщо вмиратиме Сократ?». Цикута віршів – це теж отрута, певна доза якої може стати ліками, а може призвести до смерті... Однак для Богдана Смоляка *немає більшого щастя за те, що є*. Бо «хочте вірте чи не вірте, Але всьому наперекір – Кризь кожний шов у формі літер Болить розчахнутий папір». Бо *кожен із нас добре знає, у чому завинив найбільше, де загубив ключі від раю, де затоптав сліди весни, де кинув слово, мов гадюку, де, наче камінь, промовчав...* Та *обтяж цей – хіба для ножа? І невже цим ножем хоч один зупинив кровотечу вини?*

Коріння Осінньої квітки – в Надбужжі, над тією сакральною рікою, первинна назва якої – Бог. Єдина рада – прокласти своє русло до цієї ріки... Щоби пізніше не плакати-мовчати над *пізнаним тоді й розпізнаним лиш нині*. Що-правда, той, хто даний Богом і на кого *сів метелик, якому Бог довірив тайну*, визнає: «Якби душа моя лише мені Нале-

жала з правіку і донині — То як би не поклав її на сніг, На сніг — у кришталевому одінні?!».

Поет мав надію сховатися від сократівської спраги само-спалення, *закутавшись у дірчасту тінь від ясена*, адже все одно з усіх дарованих одінь тінь — *марністю привласнена*. Та хіба варто спокушатися такою спокутою, якщо вже не *втекти від неземної молодої тиші, що резонує всі мости душі?* Будь-що *мусиш світ, як власну тінь, любити, аби по-під безоднею пройти*, позаяк «час такий — охоче проминає І, проминувши, дивиться на нас. І то вже — простір, хоч в усіх анналах Записано: *давноминулий час*».

То що ж ми залишаємо по собі, *проживши мудрий по-спіх миті?* І що станеться з нами, коли ця мить минеться? Покликання полягає в тім, щоб *розкути істину рукою, яка тремтить від граничного наближення до суті*. Тоді — «земля хитнеться враз — Зречешся рівноваги, Впадеш в обійми хтивих фраз, Хвилевої відваги. А далі — тиша, ледь жива...»

Нехай *завтра все минеться й ніколи не згадається, та нині таки варто намацувати свою провину*, хоч дехто вважає: *навіщо викочувати непорозуміння, розтривожувати мозок, — пекельності аж ніяк не остудити провинним визнанням*. Та й чи треба *убивати словом не смертну річ, чи не ліпше причаїтися, як той промінь на дні росини, і чекати моменту, коли воскресне найживіше?..*

Тож маймо мужність мовчати, не боячись *послужувати «Словником мовчання» Богдана Смоляка*, щоби прилучитися до болю, і мука словом подарує нашим душам загадковий супокій *покути, святодію тихого осягнення суті*.

Юрій НИКОЛИШИН
1998, 2010

САМОНАПИС

Як перевтілення книжок
у безтілесність сивооку.

Як погляду леткого шовк
на темному єдвабі моху.

Як незбагненний рух стебла,
коли всеподиву замало.

Як те, що пам'ять зберегла,
аби ніколи не зричало.

Яка то мить — найперша чи остання?
І що в ній — ми? І що — без міту мить?
Полон перетривали, а тривання —
і далі полоняє.
І болить.

Вінграновське

Сніги снігують у снігах.
В абетку зимну діти дишуть.
Останній промінь не погас —
зайшов за вишню.

Здивування

Здивується чиясь любов,
здивується й заплаче,
бо не кохала, Боже, бо —
і не любов неначе.

Повернешся

Уже бужки стрибнули в прірву доли...
На їхній слід рудавий не дивись,
відводь свій погляд у глибокі доли,
а ні — чіпляй за крила блискавиць.

То все — не ти, бужки тебе забрали,
щоб у своїм полоні зберегти
для золотого досвітку моралі,
для вічного тривання чистоти.

Повернешся, щоб серцем не дивитись
на те, що зацвітає-відцвіта,
на древо втрат — природи чесний витязь,
воно утратить завжди в болю тан.

Повернешся, щоб словом не питати,
не сумніватись кров'ю терезів,
бо щастя є, воно — в бужковій страті,
якої пережити не зумів.

Повернешся, зчудований собою,
а більше тим, як обернулась мить, —
до пісні, що ніколи молодою
і не була, хоча бузком пахтить.

Повернешся, бо як не повернутись,
коли снігами цвіт п'янкий пливе,
коли й на позахмарнім рівні суті
живе бузкове з'явлення нове!

Світанкове лоша

За матір'ю, за возом поспіша
і боязко кладе в траву копитце.
З його слідів ще ні одна душа
не встигла чистої роси напитись.

А матінка суворо: «Не відстань!
В такім тумані можна й заблукати...»
Спинається одне із тих світань,
що схожі
на лошаток
яблукатих.

Пісня двох

*Притулімось тісніше — ми змерзли.
Хай не думає серце своє,
коли котиться доля, мов перли,
і над прірвою щастя стає.*

*Притулімось до болю, до скрику.
До єднання обох половин.
Я у просторі ласки не зникну,
бо натомість народиться син.*

*Притулімось, як ще не тулились, —
зупинивши й поквапивши час.
Ти не зникнеш у просторі сили,
бо народиться доня у нас.*

Казочка про вічність

*— Листочку з дерева добра,
що опадаєш довго-довго, —
скажи, кого ти підібрав,
щоб крильцем показав дорогу?*

*— Я поміж пальцями віків,
неопадимий, пролітаю.
На мене той метелик сів,
якому Бог довірив тайну.*

І я лиш раз, зізнаюся, лиш раз
листок опалий притуляв до віти,
аби поволі страчуваний час,
порятувавши, трохи зрозуміти.

І я найвним був до забуття.
Відтоді серцем осінь зустрічаю.
...Ще стоїть те дерево і та
найвища мить сподіванки й одчаю.

Ріка

Пісня

За сонцем вийшов, а тумани —
якраз вертаються в Ріку:
вона притулить їх, догляне
на світанковому віку.

Погладив хвиль сиваві коси —
долоню літеплом зігрів...
Ріко-Ріко, хіба не досить
мені, людині, цих дарів?!

Ріка співає, мріє, діє.
Ріку, мов краплю, передам
у спрагу світлої надії,
у пам'яті весняний храм.

Вона ніяк не відпускала
моїх думок і почуттів,
немовби всі її дзеркала
ще у дитинстві я розбив.

Вона, владарка сотні істин,
наполягала на одній:
«Нехай же щастя буде чистим,
як небо, скупане в мені!»

Ріка співає, мріє, діє.
Ріку, мов краплю, передам
у спрагу світлої надії,
у пам'яті весняний храм.

Над берегами книжки помовчи
отим мовчанням-повінню — нахлине,
затопить, і зруйнує, і очистить,
а потім знову, знову говори
словами правди, нібито чужої,
але таки нестерпної, твоєї —
про тих людей, які жили до тебе,
за тебе обживаючи неспокій,
бо мусив хтось... і вірили, що ти
так само здогадаєшся чинити
із їхнім днем, жертовно не прожитим, —
вони плекали істини дитину
і знали: у століттях позайхніх

не бути їй гіркою сиротою,
хіба що бути тою гіркою,
гіркою, котра навчить пізнати
в солодкому триванні — смерті смак.
Повідай книжці, що життя коротке —
нехай на те сторінкою війне
і вишитає все про почуття,
давно забуте, та, дивись, — пригадне,
прегарне, як ніщо у цьому світі —
чуття любові першої.

А ще —

мов той, хто у натхненні пізнавальнім
спіткнеться і не знатиме чому, —
торкнись устами крові молоді:
поважно заливає сторінки
і про вбивання свідчить, як про справу
важку й невтомну, — люто відсахнись
і не червоними — поблідлими вустами
промов те слово, що зав'яже світ,
можливо, і тобі, але — й убивці.
Коли ж сто слів, тих діток, надбіжить,
і кожне защебече не подібно,
і кожне вихвалятиме матусю —
свою, найкращу, хоч там і кульгаву,
і кожне у тобі побачить брата
чи навіть батька, — вибери хлоп'я
з біленьким чубом, вицвілим на сонці,
з долоньками, що хвильку розгортали
впереміш із качатами, з коліньми,
що землю цілували.

Це — твоє.

Апокриф

Із тиші,
якій нецікава найбільша відвертість,
виходить дитя череватеньке
і, похитуючись, ніби заломлений сльозиною промінь,
баламкає веселим дзвіночком родючості,
тож усе, що вміє народжувати,
стає стіною довкола нього,
а коли кричить немовля поза стіни —
приходять ще й ті, що давно відродили
чи вважали себе від початку безплідними;
дитя скликає світ,
бо навіть камінь
не має права лежати край битого шляху,
якщо тій дорозі судилося бути камінною,
бо навіть пір'їна
не владна висмикнутися із крила пташиного,
щоб не порушити терезів птаха
в момент народження високого лету,
бо навіть трава перестояна
повинна знайти в собі силу зелену
і вийти на ту вершину, де проповідує вітер;
дитя ще не знає, які вони — люди,
а тому проходить між ними,
буцімто між колоссям,
і широко всміхається до джмелів,
що відразу стають його побратимами,
і золотим пальчиком указує
на волошку-посестру,
і тупає ніжкою на будяка, —

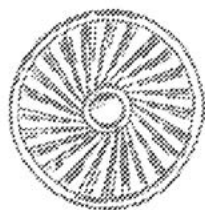
того що віднині
усім їм
народжувати любов до життя
і ніхто-аніхто не уникає вже бути під небом —
собою.

Справжня енергія

Кажемо про енергію.
На кожному розі товчемо,
яка ж вона
окопійчена,
орублена,
одолярена,
огривнена!

Напхнено витворюємо
поняття енергії,
заганяючи рештки своєї сили
у такий глухий кут,
із якого вибереться хіба що зітхання.
Мимоволі роздаровуємо її
наліво й направо —
як те, що нічого не варте
у світі старанно погашених
вічних енергій,
як те, без чого обходиться довершена річ,
а тим більше — її ідея,
як те високе й поставне,
якому немає місця в кишені.
А справжня енергія, Боже ж мій...

Бачу вранішнє сонце
за дивною роботою —
нагрібає гори пелехатого променю
на пальчикок немовляти..
Та й на травиночці-павутиночці —
люлі-люлі копиця до неба,
і ніхто не перечить —
ні мати завбачлива,
ані вітер із бузької стариці,
де жаби утримують простір
ластів'ячого лету.
А справжня енергія, Боже ж мій...
Бачу гривастого коника
в полуденній задумі про гін —
попри очі захопливі,
верболози пригинисті,
думні води збережені,
горизонти підзолисті —
на обійстя господаря доброго.
А справжня енергія, Боже ж мій...
Чую слово, якого й не мовити,
бо вуста обминає
і безгніздому бузькові дякує
за ранкову дорогу до вирію,
бо, невтомне відвіку,
ніколи не сяде
на гілку рядка поетичного,
ну хіба що — весну закликаючи
і навчаючи солов'я.
Боже ж мій...

ТРИВАННЯ ВІЧНА МИТЬ

За давньою легендою

Дві душі в одному тілі,
а довкола – ні душі.
Лиш пір'їни полетіли.
Лиш багріють спориші.
Біла – чорна, чорна – біла..
Хоч ніхто не бачить їх, –
вічний бій. А як же тіло? –
то ридань луна, то сміх.
Ця легенька, та – важезна,
бо обтяжена гріхом.
Хто зістанеться, хто щезне?
Хто – о Господи – кого?
Чорна – біла, біла – чорна..
Ну, а тіло? – спи та їж,
і крути щоденні жорна,
і тисни в долоні гріш.
Є на те єдина рада –
їй ніхто не рад ніде.
..Он пір'їна пада, пада
і, здається, не впаде.

Подив

Не вірячи пораненій корі,
нараз чолом притулишся до древа —
і стрепенуться розімлілі нерви,
немовби хто коня у них запряг,
і зойкнуть очі в кратері дупла,
й відразу потечуть додолу вперто
та десь при корені самім затерпнуть,
як з прорізу гарячого смола.

Я не відчалував печально,
а чужинецькі береги
мою розгадували тайну,
та розгадати не змогли.
І все ж в е р т а ю с я до Бугу —
струмком, що вірує у Буг.
Свою неміряну розлуку
я попросив і не забув.

Знову немає більшого
щастя

за те, що є.

Білими й чорними віршами
вивершу дно своє.

Переберуся з палат отих
в углу хатину дощу...

Боже, як хочеться падати —
так, щоб і дощ не чув!

А час такий — охоче проминає
і, проминувши, дивиться на нас.
І то вже — простір, хоч в усіх анналах
записано: давноминулий час.

Очима неласкавими й незлими —
таки достоту вікнами без рам —
він кличе нас, і то вже — Божий вимір.
Духовний світ:

У ньому жити б нам!

І хоч усе минеться завтра
й не пригадається ніколи,
та нині ще чогось та варта
та варта пізнього спокою.

І хоч усе здається жартом:
вона аж там десь, за рікою, —
але гашу свою цигарку
і подаю їй знак рукою.

Ото є сад. І яблука, й роса,
і закутки, де сонце ані разу
не бавилось. Тинок дощем просяк,
що хвалиться: «Тут завжди перелажу...»

Звичайний сад. Живе собі, як всі.
А міг би бути навіть райським садом.
І досі ось стоїть у всій красі
сторожа мальв.

Ніхто її не вкраде.

Український сад. Чи знає він про те?
Напевно, знає: квіти підказали,
за ними — вишні, сливи і густе
сплетіння трав — нетоптані скрижалі.

А ще ж йому на вухо і джмелі,
і горлиці гудуть — як не почути?..
То сад печалі, бо на цій землі
лише у нім зросла невтїшність рути.

Що залишаємо по собі,
проживши мудрий поспіх миті?
Кристалики якої солі
встигаємо підсолонити?

Які вивершуємо храми,
поглянувши у піднебесся?
Що стане з небесами й нами,
коли ця мить
 минеться?

Пізня геометрія

Колесо пускається у світ.
Мліють вікон золоті квадрати.
Піраміда дерева стоїть
і не може формі ради дати.

Розбрелися лінії доріг.
Кожна, як провина, в серце коле.
...Колесо, якого не зберіг,
котиться ж і котиться по колу.

Сон

Ніби часу золотий пісок
звільна осипається в безодню.

Ніби раптом соловей замовк —
не згадає більше пісню жодну.

Ніби все залишиться, як є,
тільки мама відійдуть у безвість.

Ніби ти згубив ім'я своє
за ім'ям у довжелезній черзі.

Провина

Ну що собі – лише собі – скажу?
Усім єством її передчуваю.
Намацую провину, як межу
між пеклом Дантовим і раєм.

Вона десь тут, і я знайду її,
хоча б до споду зворохобив душу.
Немов укус ядучої змії,
свою провину я пізнати мушу.

Жовтень початку 90-х

Яромирові Лишезі

Це гульбище гарячих кольорів.
Ця крутоверть маңдрованого листа.
Цей вир печалі спільної вгорі, —
до нього навіть поглядом не близься.

Це яблуко, розколоте навпіл.
Ця паморозь на кропиві зеленій.
Цей п'єдестал опалий, де терпів
найдовше із вигнань
фальшивий геній.

Дилема

Чому лиш ти? Чому не інші —
ті, що достойники стократ?
Чому ти п'єш цикуту віршів,
якщо вмиратиме Сократ?

Вікно згасає довго, мов зола.
Нічник чорніє, тулячись до шиби.
А все ж було — як світло край стола.
Тепер — зола. Її не ворухити б.

А може, все те з іншими було.
А може, не було того ніколи.
Та мовлю я лиш подихом: «Зо-ло...» —
і грань вікна ще жевріє поволі.

Коли земля хитнеться враз —
зречешся рівноваги,
впадеш в обійми хтивих фраз,
хвилевої відваги.

А далі — тиша, ледь жива
коліс пригаслим пульсом.
Кудись подінуться слова,
у серці — пусто-пусто.
І раптом — навстіж те купе,
де ти збирався спати,
розчинить світло голубе —
твоя глибинна пам'ять.
І до сяйливих ночі меж,
забувши тиху забудь,
уперше мову поведеш
про втечу з раю, мабуть.
Не спім бодай у поїздах,
коли всю ніч розлука
по шпалах, розпачу слідах,
біжить.

І зорі слуха.

Заповіт

1845 року хворий Тарас Шевченко
пише свій «Заповіт».

— Душі твоєї немовля
такі великі очі має,
набачені низьких туманів
і недосяжного тепла
людей та сонця.

Що ж, Тарасе,
хоч ти прожив лиш тридцять літ —
пора писати заповіт,
аби ніхто не зміг украсти
твого Дніпра, твоєї слави. —
...Помилка генія свята:
йому не раз іще вуста
палити словом нелукавим,
і над окраденим хилити
сльозу в скорботному мовчанні,
і не змінити ані титли
в своєму заповіті раннім.

Хіба що написати заповіт —
на випадок, якщо душа відступить.
Тихенько покладе ключі від суті —
і геть піде, у несусвітній світ.

Піде собі, покинувши добро,
в потрібності якого завагалась.
І тут же скинеться чутлива галич,
немовби хтось

когось
уже
зборов.

Здається, так. Перемогла зима.
Байдужість. Золоте нерозуміння.
Город мій густо вкиданий камінням,
якого й за версту довкіл нема.

Та, слава Богу, він іще живе.
І зеленіє, і дарує овоч.
...Але визбирую каміння знову:
воно таке замшле — і нове.

Спалах

Не для нетлі це сяйво і жар.
І обтяж цей — хіба для ножа?
І невже цим ножем зупинив
хоч один
 кровотечу вини?

Болить слеза, бо солі повна.
Болить безжурність, бо легка.
Болить обрамлена Мадонна.
Болить відштовхнута рука.

І радості мала краплина
раптово скотиться на схлип,
немовби в тім вона провинна,
що не лише тобі болить.

І хочте вірте чи не вірте,
але всьому наперекір —
крізь кожен шов у формі літер
болить
розчахнутий
папір.

А кожен знає, добре знає,
у чім найбільше завинив.
Де загубив ключі від раю.
Де затоптав сліди весни.

Де кинув слово, мов гадюку.
Де, наче камінь, промовчав.
Де вмив стерильно-чисті руки.
Де не повірив лиш очам.

Куди летів би, як на крилах,
але того вже там нема...
Отак навічно зачинилась
сумління кам'яна тюрма.

Та печаль, що на люди вийшла,
що не всиділа у собі,
певно, дуже і дуже грішна —
все виклична якась, далєбі.

То — люстерко, в яким помічають
неминучої втрати страх.
Не лякай м о л ю д е й
печаллю,
що як усмішка на вустах.

Після всього

Отож плачу́. І пла́чу. І мовчу.
Кому? За що? В які світи тернові?
Я знав тривоги-болю досхочу
і до нестями — талану-любові.

Я перейшов ріку не по воді.
Не заглядав, як сонце, у глибини.
Однак плачу за пізнане тоді,
але розпізнане лиш нині.

Ars poetica*

Не розбуди його, а розбудивши —
тікай світ за очі, хоча вже не втекти
від молодії неземної тиші,
що резонує всі твої мости.

І рокіт виростає над проваллям.
І ти стоїш, упійманий, мов тать.
І це, можливо, мить якусь триває,
але напевно — ста вікам під стать.

І мусиш вирушати у глибини
стежками трав і талої води.
І мусиш світ, як власну тїнь, любити,
аби попід безоднею пройти.

*Мистецтво поезії (лат.).

Той, хто замінить мене

Той, хто замінить мене,
завтра прийде чи позавтра.
Я усміхнусь трохи заздро —
в і н же замінить мене.

Той, хто замінить мене,
йтиме собі, мов на свято.
Я усміхнусь винувато —
він же замінить м е н е.

Той, хто замінить мене,
раптом усе зрозуміє.
Я усміхнуся в надії —
він же з а м і н и т ь мене.

Шепіт вічного снігу
над безмов'ям трави.

Шепіт вічного снігу,
як звертання на «Ви».

Шепіт вічного снігу
на гніздо і вуста.

Шепіт вічного снігу
на сльозу, що зроста.

Шепіт вічного снігу
на квиління соші.

Шепіт вічного снігу
на крилята душі.

Творчість

Убивши словом річ немертну,
як промінь той на дні росини,
ти причаївся: ждеш моменту,
щоб найживіше воскресити.

Біль

Коли зтягується рана
і замикається в собі, —
ти міцно спиш.

Але до рана
бездомний бідкається біль.

Чогось таки не вистачає.
Найбільшого. Але ж — чого?
Ти з неприхованим одчаєм
вступаєш у єства вогонь.
І все у ньому вигоряє —
до рубчика, за мить одну.
Неопалима тільки радість
того очисного вогню.

Спрага

Ніхто не йде до джерела.
Лиш дощ. Без глечика і спраги.
Вода джерельна спрагла правди,
як жінка, що не зачала.

Перехід

Цей день минув. Повір йому —
 минув.
Відчахнуто — ще й золоту! — галузку.
У переході, де було невузько,
нараз черкнуло серце о стіну.

Суть

Хіба здалось: тримав її в руках.
Була така, як небуття прадавнє.
Мов спогад, що в підкірочці зачах
і тільки сам себе, либонь, згадає.

Вона мені долоні обпекла,
пошматувала дні мої та ночі...
Укотре заглядаю в очі скла –
воно ж, прозоре, бачити не хоче.

Статуї

Чимдалі важчає каміння,
і кануть у значимість далі.

Виснаги жест і болю міна —
вже на каміннім п'єдесталі.

(А сонця промені сплелися
із місяцевим павутинням).

Чи оживуть камінні лиця,
як тінню ми повз них ітимем?

Рух у глибини власного єства —
якби ножа гріховного вгрузання.
Не чути болю — тільки перезва
душі і тіла. Начебто остання
дорога з дому, по якій уже
ніколи не вертатися.

Ніколи.

І страх. І страх, що над отим ножем
ще насміється промінь світанковий.

Оте, що маю, — то останнє вже.
Його ще маю так, аби віддати.
Як довго погляд погляд береже,
а втративши, живе набутком втрати,
і як стріла до скону гомонить
та на поталу цілі віддається, —
отак я маю, маю тільки мить,
єдину мить, що стала коло серця.

Коли здійсниться повнота часів
і світ немов пристане на часину,
тоді заблудлі луни голосів
до голосів своїх нарешті встигнуть.

І вже за обрій коло золоте
закотиться. І всі шляхи наверне.
І дерево печалі зацвіте.
І буде цвітом, навіть цвітом, древнє.

Заплющиш очі. В темноті
полинеш поглядом глибоким,
і десь на дні її крутім
зустрінешся з чужинним оком.
І відсахнешся. Мов душа
тебе поцінувала звідти.
Вона ж бо є.

 Ти согрішав,
коли не вмів отак дивитись.

Тут слів нема — вони побиті боєм.
Отак мороз ростини побива.
Тут молодість столітенна відколи, —
хіба, скажіть, потрібні їй слова?

Сюди ніхто знадвору не заходив.
Під вікнами не товкся, врешті-решт...
Тут слів нема, але я бачу подив
і чую коливання синіх веж.

Ти сам.

Самотній.

Сам-один.

Такої самоті не знав ще.
І надаремне плин годин,
і гони гонів — напропаще.

Ти зупинився. Ти стоїш.
Твоя душа на півдорозі.
Переступити цей спориш
тобі ніхто не допоможе.

Якої ваготи нога!
Яке безлюддя без'язике!
Але твій голос зберіга
щось більше за рубіни крику.

Переселення

За М. Павліковською-Ясножевською

Корови

Усміхнені, живісінькі й здорові
довкола ходите собі,
як ті
напашені, та з жуйкою, корови
біля розіп'ятого на хресті.

Нетля

Фотель і книги, і свічка ласа,
і раптом спалах – розпуки знак:
то нетля полум'ям узялася,
ну достеменно, як Жанна д'Арк...

Птах

Птах помирати летить світ за очі,
щоб аніхто його не помітив.
Так серце людини, у груди вглибаючи,
вмирає таємно від світу.

Великий Віз

Мандруємо собі обозом,
ночуємо у зір облозі,
сьогодні
під Великим Возом,
а завтра
на Великім Возі...

Дай сірникові легко догоріти —
не квап життя в прогавині смертей.
На обширі самотньої орбіти
такі ще кучугури намете...

Забудуться і радощі, і сльози,
і вірш найкращий, що в єстві припишк.
Нетрохи там забудеш... Допоможе
згадати все
 обвуглений сірник.

Поранений

Ще буде трохи дня. Ще — дрібка світла.
Якраз, аби прилігши у пільму,
побачити: на півгрудей розквітла
троянда долі, кинута йому.
Гадав собі: це може раптом статись,
і станеться — не сумнівався вже,
але щоб так... ні дівчина, ні мати —
ніхто не знає, що він береже,
сорочкою ледь-ледь її прикривши...
Коли ж зів'яне справжня із троянд,
ще буде стільки розпачу і тиші!
Вони у черзі золотій стоять...

Без присвяти

І раптом – погляд несценічний, –
як зойк, зітхання і нуда.
Так непідробний розпач в вічі
позірній долі загляда.
Зів'януть квіти незабаром,
всотавши оплесків отрій.
Обтяжений Господнім даром,
стоїш у ролі «сам не свій».
І знаєш: то таки не образ,
то – найправдивіша стежа,
якщо добру не стало добре,
якщо невтраченого жаль.
А завтра – знову плесо зали,
зворушене, хоч в мушлю глянь,
і щемний вигук: «Ми казали,
ми вам казали: він – талант!»
І раптом – погляд несценічний, –
як зойк, зітхання і нуда.
Так непідробний розпач в вічі
позірній долі загляда.

На холодній долоні, на пірці довір'я,
на відлунні майбутньої втоми,
на безликості барви, що сіра і сіра,
на причині, що зовсім не в тому,
на роздвоєнні леза й нековзкості льоду,
на позбавленім кореня слові,
на скімливій сміливості, що перегадом,
на розмові при шляху терновім,
на металі медалі, фанерному дзвоні,
на каноні, який «не порушу!»,
на вузьких вустах і безсоннім підсонні —
на б е з д у ш ш і
не втримати душу.

Листів однокрилість, вантага індича томів.
І легкість розмови, якій лиш за вітром, за вітром...
І навіть те слово, що камінь його зрозумів,
чомусь не ширяє, а радше волає: «Повірмо!»

Підводиться тінь — відпочилий з дороги чумак.
Тополі зриваються бігти до різних америк.
Воно ж ані руш — ніби простору в світі катма.
Воно ж нічичирк — ніби стрілки на дзигарі вмерли.

За крайньою хатою аж закуріло — піш-ла...
Чи вистачить всім нерозшарпаного середмістя?
Воно ж, наче бузьок, усе виглядає тепла,
хоч може зсукати мотузку —
щоб холод повісився.

Листів однокрилість, вантага індича томів.
І легкість розмови, якій лиш за вітром, за вітром...
І навіть те слово, що камінь його зрозумів,
чомусь не ширяє, а радше волає: «Повірмо!»

Куди ж тепер, радіаційна церкво?
Немов ковчег потопної доби,
плили й плили Ви, бані розпростерши,
від «зненавидь його» до «возлюби».

Ви ще пливете трутною рікою,
струмками, що зневоділи давно,
та вийти в море чистоти людської
Вам, світла церкво, більше не дано.

Приїдуть, знімуть обміри, як вето,
на фотоплівці зафіксують лик.
Угору глянуть: «Ви куди пливете,
о церкво — журавлиний скрик?!»

Такий

Інших судити легше,
Іншим від того легко.

Крильми о хмари крешеш,
все ще т а к и й лелеко.

Інші тебе дістануть —
так, щоб не стати тобою.

Над золотою гранню —
два крила у двобою.

Дерево

Птахом було, та лишило собі чи й крило.
Мною було, та зосталося тут, над проваллям.
Змієм було, та стояти вже так довелось,
що навіть скелі за те його хвалять і хвалять.

Знаю чомусь, що коли я прощаюсь і йду,
знаю давно, ще відтоді, як біг межи люди:
дерево дивиться в очі моєму сліду,
довго й проникливо дивиться — «чи не осудить...»

А заспокоївшись, конарем знак подає —
знак небесам — і крило виростає у нього.
О, як ширяє воно, як шулікою падає
на путівці, що забули, малі, про дорогу!

Потім спочине і тихо бреде до села.
Ходить під вікнами — знову шукає кохану?
Стріне когось там, спитає, чи в них не була...
Далі — вуста шелестять, що листочками стануть.

І відходилося.

Ось вже звивається вуж.

Він пересвідчиться: має сто ден ця безодня.
Він пересвідчиться... Тільки про це не скажу —
бо таємниця. А може, не тайна то жодна...

Птахом було, та лишило собі чи й крило.
Мною було, та зосталося тут, над проваллям.
Змієм було, та стояти вже так довелось,
що навіть скелі за те його хвалять і хвалять.

Дванадцять

Одинадцятєро на шляху.
Шлях не йде, бо Земля стоїть.
Сипле сонце — «Юдо, рахуй!» —
хтось забувся? — золота мідь.

І сміються вони, як дзвін,
а сльозинку — в кулак скоріш.
Тільки знову мовить один:
«Буде грішний вже кожен гріш...»

Решта, десятеро, мовчить.
Шлях рушає ген за горби.
Сипле сонце золота мідь —
більше тому, хто все згубив.

Великі води I

Тут ще стільки води — ніде голубу істини сісти.
Хвиля хвилю жене й розбивається хвиля о хвилю.
Тільки місяць — човном, та який там у нім перевізник —
навіть я ним не стану й атрамент від розпачу виллю.

Бо куди веслувати? Кого перевозити мав би?
Хто чекає на кого, якщо ні вікна, ні причалу?
Хай у небі з'являється щось дуже схоже до мапи —
журавлям віднаходити, може, печаль свою чалу.

Ой, нема журавлів, пожуритись над водами ні з ким.
Зимне вітру крило не шукає собі батьківщини.
Сходить сонце робітне й зіниці засліплює блиском
аж мільярда ключів, тільки жоден життя не відчинить...

Тут ще стільки води — ніде голубу істини сісти.
Хвиля хвилю жене й розбивається хвиля о хвилю.
Тільки місяць — човном, та який там у нім перевізник —
навіть я ним не стану й атрамент від розпачу виллю.

Великі води II

Ця вода переходить у власність свою так раптово.
Тихо міниться, слово шукає, немовбито берег.
Роздобувши човенце, радіє, що знову діряве,
і що хлюпати можна, і можна у ньому топитись.

Ця вода переходить, але не тече, не минає.
Виростає до неба, водою стає, побережжям.
Гераклітом стає, з молодими очима печалі,
і трактує усе навпаки,
 навпаки,
 навпаки.

Ця вода зачерпнула долоню вчорашньої долі,
і пожадливо п'є, і краплини роняє холодні.
Затикає собою човенце, пливе в невідомість
і дедалі тихіше народжує щось невродиме.

Риплять сніги, сторуслими риплять!
Куди пливе ця сріберна галера,
і плеса непримітний острівець
найвищим побережжям обминає?
А залишає нам лиш твердь очей
та погляди, що до очей вертають...

І коли я повірю вам,
і коли ви мені вже повірите, —
то постане до неба храм
над проваллями чорними сірих тем.

І коли я скажу: «Простіть»,
і коли ви попросите прощення, —
то назустріч нам ступить світ —
як у роси трава незарошена.

Серце

В які ж то двері стукаєш так довго —
і день і ніч, і день і ніч... і ніч?
Вже всі замки відімкнено водою,
що з Бугу пробивається до віч.

Стосила і правдива

Поезіє, в тобі так мало дива:
приходиш, забираєш без бравати.
Ти, як і смерть, стосила і правдива —
так само мертво до життя провадиш.

Без іронії

Над щастя нинішнє й колишнє
зведися.

Рівнозначним стань.

Не все мине – залишиться ще більше
і простору, і запитань.

Перед Ікаром

Заопікуйся чоловіком,
землице світла, – відпусти.
Нехай сердезі слід стопи
не стане гирею довіку.

Йому даруй крило тополі,
стежин реміння, кров калин...
Цим чоловіком, земле, злинь
над будня волики полові.

Роден. «Чоловік зі зламаним носом»

Причім тут ніс? Печаль його – в очах:
він бачить те, що, може, долі трощить..

Поставши, не лукавив анітрошки.

У вічній

брр-р-онзі

не зачах.

Трем

Він дітей малював – залишилося світло.
Малював кораблі – досі мліє вода.
Зклопотане людство ще не зрозуміло,
що він тремом повітря себе передав.

Покута

Він брав хліби з кривавої правиці,
що вибивала душу із життя,
і проміняв приземленість на ницість,
і небеса на клаптики потяв.

Прости йому, Вкраїно непростенна,
і покажи, як жити, нежива.
Бо підійшла його найдовша черга —
безсилі тут і золоті слова.

Прости йому.

І подаруй востаннє
оте, чого позбулася давно...
Нехай душа з колін урешті встане.
Нехай не каже, що їй все одно.

Передсвітанкове

Зведешся ще. Не з давніх снів.
Устанеш із розпуки.
У двері попелу міцні,
мала жаринко, стукни!

Пташва переселилась.
Розслабились сади.
Іде холодна сила
на теплу.

Посиди
під засувом льодівні.
Леліючи свічу.
У кожуха катівні.
У... ворона в очу.

Вино часу

А й справді, це було давно,
в столітті іншим,
як недостояне вино
в підземній ніші.
Забуте винарем старим
і сином юним, —
допіру вдарилось о рим
гранчасті луни.

Минула мить. Я бачу не свою.
Моє минання інший хтось примітить:
як поспішаю зріти, як стою
і як уже нікого — тільки віти
колишуться без плоду, що упав.
Їм ніяково вітер переймати.
...Майнула мить.

Стопа її скупа,
та безконечні мандри.

Завіса

На тім життѣ кону до кону, звісно,
стоятиме хтось завше сам-один.
..Як швидко опускається завіса —
немовби найгостріша з гільйотин.

СЛОВО

У передсіччі світанковім
певніш підозрюєш чимдалі,
що маєш меч, хоча ніколи
не притуляв душі до сталі.

Опівнічний реквієм

Пам'яті Богдана Рокетського

Некролога пишу. Затамовую сльози.
Ще ніколи письменства так не зневажав...
«Ти втішався доробком і віршів, і прози?..
Маєш все? На́ тобі – найпечальніший жанр!...»

Горстка слів, що їх ліпше було б не читати, –
то писати навіщо тоді? Вже пиши...
Горстка слів... Горстка слів? – достеменна цитата
з ненастанних квилінь світової душі.

Як позбутися, Боже, пера і паперу:
може, вістку розпачливу трафив би шляк?!
Як до друга живого – вуста хай затерпнуть –
догукатися?

Й чути – не чути: «Ніяк».

Поезія зради

Неволі вродженої зради
нам ці рядочки не пробачать,
як помста помст — любов незряча —
їх у безодню запровадить.

І літ, і слів, і снів провалля
поглине май душі з бджолою,
натомість — зацвіте золою
на сухостеблі Валаама.

Поете, бійся зради крові
прокислої,
 бо найстрашніше —
коли вона високим віршем
у підземеллі хфті мовить.

Три сніжини

І прислав Господь вже нині,
та на всю зиму,
тільки-тільки три сніжини
й не сказав кому.

А якщо ти листя скинув,
ще й підрізане гілля?
А якщо твою сніжинку
лиш падіння звеселя?

А якщо крило пташине,
здатне винести в zenit,
не витримує сніжини,
не витримує і квіт?

А якщо минає р а н н я —
не для тебе зими ці —
й замість серця завмирання —
чути краплю на цюці?

Я рік прожив у рідному краю.
Новий зустрів, не зрушивши із місця.
Я – може, ясен, що отак стою,
то сонцю догоджаючи, то місяцю.
Я – може, птах, який не відліта
й поволі забуває щастя свіже.
І скальовує хвилини, мов літа.
Хвилини вічні, а літа – свої вже.

Життя проходить.
І минає.
Прощкує дружньою ходою.
У двері дзвонить?..
О мій раю,
заходь — я скучив за тобою!

Ти золоте, коли мовчанням
заміниш бучу підвіконну
й зітханням — видихом печальним
погладиш серце, мов рукою.

Ти золоте, коли очима,
в яких живе одвічна гречність,
на мене гляне слів вітчизна
й усі мовчання заперечить.

..Але не чує. Не заходить.
Бо вже було. Бо вже гостило.
На вищі зорі, глибші води
іде воно.

Дай, Боже, силу.

І я в єства свого криницю
виукую засаду раю:
«Якщо життя спішить до інших —
воно ніколи не минає!»

До пісні

Порятуй мене, пісне, від запізнення долі і слова.
Бо зима у чуттях. Бо зима молода у чуттях.
Я тебе цілуватиму знову, і знову, і знову —
як розмову з коханою
в часі, що сонцем пропах.

Любов

Любов не перейти убрід.
Любов не випити, як море.
Лиш скроплений любов'ю слід
землі сторінку перегорне.
Любов огнем ще не була,
а як була — неопалимим.
Її пожарища зола —
хіба що сніжно-білі зими.
Любов — повітря, у яким
судилося літати й каменю,
бо проситься: «Мене відкинь —
і канею у безмір кану».

Неспокій

Десь на світанку тракторець басує.
Один-єдиний в поле подається.
Неначе душу, скибу вивертає.
І сутінками вічними стає.

На передмісті

Церківка ця – камінною вербою.
Вона сто літ не бачила весни.

Наснилося

Дивлюсь: пейзаж мого дитинства
недоторканністю стоїть,
чолом до неба притулився
на роздоріжжі ста століть.
У тих же росах світанкових,
з тією ж повнею добра,
з озерцем, схожим на підкову,
яку лиш сутінь підбира...
А я цьому чомусь не вірю —
вмочаю серце у росу
і свій пейзаж, неначе мрію,
подалі від людей несучу.

Чому не покидаєш меж,
що їх окреслив серця вуглем?
Чому, зіткнувшись із минулим,
у нім видзвонюєш, мов креш, —
вогнем берешся призаснулим?

Чому сучасність аж сичить,
зволожуючи пізні рани,
і, певно, споконвіку прагне
за спинену кирпату мить
засватати й тебе, Богдане?

Чому майбутнє відбіга,
немовби повсякчас дочасне —
ховається у літо красне
на недоступних берегах?
...А вуглик серця гасне, гасне...

Коли все дуже зрозуміло,
душа волає: «Зачекай!
Це щойно тіло, тільки тіло —
поріг, початок, а не край.
Не конче знати далі й далі,
а відчувати треба так,
щоб радощі твої й печалі
лишали золотавий знак.
Щоб дні минулися сьогодні,
щоб

над увесь чуттєвий брут
тобою втілений, негордим,
змахнув крильми любові дух».

Не ми були, не ми сміялись.
Не ми заходились плачем.
Не ми у парадоксі явнім
просили: «Обділи нас ще...»
Однак і ми благали в долі,
не народившись: «Народи!»
І поверталися поволі,
і віднаходили сліди.
Свої сліди – не чужинецькі,
своїх пісень терпку луно.
...Тепер сміємось не до речі,
бо кожен лиш себе утнув.

Чи то є те, що треба вміти,
любити, вічно берегти,
не віддавати в найми світні,
не покидати без мети?
Чи маєш справжність пережиту?
Чи, переживши, ще живеш?
Чи виростає знову жито
опісля потопту й пожеж?
Н і щ о не можна повернути.
Н і щ о не знає забуття.
..Ти навіть пуповину суті
н і ч и м, здається, перетяв.

Колись ми станемо собою,
а поки що йдемо життям
у власнодушому двобою
за щасне т у т, за щасне т а м.
І кожен рух стає Танталом.
Надхмар'я прагне, як землі.
...Лиш те, що в муках виростало,
не переможуть сили злі.

ЗЕМЛЮ ТАКУ
ПРИТУЛЯТИ ДО СЕРЦЯ

До річечки Кам'янки

У тобі води на дні лиш,
на тобі мостів — три кладки.
Пастівник, що навпіл ділиш,
можна власноруч стуляти.
І хоча літа спливають
за водою, за водою —
не старієш, наче пам'ять,
витікаєш молодою —
із-під гребеня вербиці —
ріднодивом русокосим.
...Враз плотвичка засріблиться,
мов сивинка у волоссі.

Дорога на Кам'яну гору

Лежить дорога ця й лежить,
мов загубили цю дорогу:
з драбиняка, щаблів межі,
вона ізсунулась потроху...
Хто віз її? В які світи?
І чом не пильнував дороги?
Чи — довжелезну — довести
у нього не було вже змоги,
бо днів одвічна течія
запалася в тяжкій потребі?
...Лежить дорога нічия,
а Віз порипує у небі.

Галицька мати

Пам'яті Павліни Шпитко, моєї бабуні

Ішла в поля, додому поверталась —
стежину краєм радості вела.
І скрегіт жорен, і виття металу,
мов насіниночка, пережила.

Заходила в серця неметушливо,
щоб вигнати печальності пірій.
Така була вже вдячна і щаслива,
що в тім не заперечувано їй.

Ми розуміли: жити так нелегко,
ми цілували руки золоті,
вона ж — у клумачку чи оберемку —
зуміла й розумінь тягар нести.

І в т о м у світі, що над весен вежі,
не йде старенька вільно-легкома —
підносить промінь, опускає, стежить,
як забирається від нас зима.

Ходики

І знов згадалися старого
годинника легенькі кроки.
Я вивчився ходити в нього.
Відтоді станом стали роки.

Вагадла помахи до щастя...
Тепер, гадаю, не повірять,
що я на ньому колихався
та копав ніжками повітря.

Годинник знав мене так точно –
золотоднів моїх не квапив,
хоча й за це «малий збитошник»
міг стрілки розпустити раптом...

Вночі, коли до сну вкладались
усі струмки, казки та вірші, –
він брав одну з ліскових палиць,
що снили вигоном торішнім,

і брів у світ – це «мій філософ»
про щось непізнане дізнався.
...А я за ним прошкую й досі
в зігріте сонцем позачасся.

Душа до спогаду – як бджілка.
Збере і порох, і пилок.
Хай що у квітці тій було, –
все стане медом...

Не знати — де, не знати — як
красі спасатися у слові.
...Рожево дякує будяк
за сонця доторки шовкові.

Квіти Катерини

1

Ну хіба то, сусідко, квіти?
Я не бачила, щоб хоч раз
підливалось їх чи пололось,
чи складалося у букет.
А коли навесні городець
сам не знає чого запраг, —
я насіння пішла просити.
То ж сміявся мій Миколай!
Ще й таке ось було — повіла
та Настуня, що аж цвіте:
приїздили пани столичні
і, повірите, нюхали їх.
Далі плакали, остовпівши.
Мабуть, кожному трохи зле.
Та біжу пильнувати рожі —
бо поцупить, хоч не зірве.

2

Де взяти фарби? Чи такі існують,
що здатні все на світі замінити,
що вип'ють кров, неначе сонце роси,
і молоко, і крапельку божисту,
бджолі припасену, — нектару?
Невже вони ще є, ще обіцяють
цей світ приберегти, не витратити,
не марнотратити, а віддавати людям
поволі й довго, може, навіть вічно?

...І сниться їй крамниця незачинна:
тут справді продається непродажне,
але найкращих барв землі та неба
немає вже – купила Катерина.

3

За три села, четверте – невідоме,
хоч там домів, домів, домів...
За три села, де квітка золотава
упала з сонця – і росте собі.

За три села пішла. І змалювала.
І сонцю показала. І мовчить.
Мистецтвознавці відступили в тінь,
в благословенну тінь, що ясенова.

Казало сонце. Й досі, певно, каже –
котрій вертатися, котрій цвісти...
За три села, четверте – невідоме.
Четверте невідомістю святе.

Засмучені

У Царство Боже увійдуть вони
і доглибинно усміхнуться.

Вперше.

Бо знатимуть: життєвої вини
за радість світу позбулись, умерши.

І мовлять слово тихе навмання,
і золоті воно розбудить луни.
Тоді всміхнеться й Той, чия вина —
за все, що є.

За щастя вічно юне.

Дитинство Мадонни

І задивилася в блакить,
відклавши вишивання.
І дві долонечки близькі
зійшлися, як востаннє.

І приголубили уста
таке високе слово,
що аж злякалися.

І птах
ширив над нею знову.

Ключем журавлиним

*

В макрокраплині яблука —
брунатних рибок рій.
Бурштинна крапелька бджоли —
на тій краплині.

*

На яблуні сонце —
останнє хрумтливе яблуко.
Комин відхукує
зимні долоньки неба.
Перша сніжина падає,
озирнувшись у тишу.

*

Ось журавлі наводять переправу
до рідного гніздів'я з чужини:
вицюкують криляток сокирчини
по голубих борах пранеба.
Проміння сіється
у пригорщі землі.

Справжня весна

Ударив квітець у зелені дзвони –
аж грудка ворухнулась.

Бо жива...

Аж за рікою заіржали коні –
такі ж неперебутні, як трава!

А щойно цвітом скреснули черешні
понад ошатні вінця загорож –
чиєсь зимове серденько нарешті
залагіднилося також...

Ненька напровесні

По сто звісток летить сорока.
Тополі вистраждали ноги.
Бубнявлють найпершим кроком
щасливці – зчовгані пороги.

А мати жде собі...

Неправда,
нема дороги над чекання!
То – рух душі. На біль зарадне,
спішить у світ її зітхання.

На вулиці Львівській

У тумані, у квітневому тумані
загубилося вороняче гніздище,
і ворона, з гілочкою в дзьобі,
над невидним парком панікує —
крильми розгортає густобілля,
каркнути воліє, та не сміє.

Бджолятко в серце залетить —
аж пожалкуєш, що не вжалить!

Так було

Упіймавши найпершу плотвичку в житті,
я, щасливий, нічого уже не хотів.

А вона враз притихла, немов нежива.
І здалося мені, що згоріла трава

від холодного ока на березі тім...
Відпустив я плотвичку.

Бо жити хотів.

Солодкий захід сонця

Покотиться камінь цукровий —
аж присне вишневим огнем,
а сутіні краса корова
за ним підбіжить і... лизне.

Дещо про лицарське ставлення

Перехопилась білка через брук –
вогненна застережна смуга,
а клен дбайливо взяв її до рук,
а вітер-легіт слід вогню задмухав.

У дорозі на Львів, або Ранкові перегони квітів

Квіти зірвалися бігти,
жовта – блакитній: «Біжім!»
Справжні незірвані квіти
переганяють бджіл.

Квапляться так, що вже плинуть
барвним струмочком краси, –
не обронивши й краплини
сріберної роси.

Ластів'яче літо

*

Це так звичайно: ластівки в росі,
і сонце, що з дощами йде у парі,
і тиша в усі — чує все й усіх,
її ж почують, може, коні карі.

*

Он хмара ясена стає...
А серпокрилі блискавиці
влучають у гніздо своє,
щоб... до пташаток притулитись.

Кота чорнючого вигулює дівча.
Дає кімнатним лапкам цілувати
стежину паркову. До світлих барв привча
теменні зіньки довгуваті.
І ті стають округлими. Між трав
з рососою котяться. Ще й зиркають зникомо
на чорноту, що кіт її не вкрав,
а значить, — не віддасть нікому.

Ген поле поле переходить
і каже полю: «Попильнуй,
аби небес умиті води
не переводилися дну».

І те пильнує.

Трохи ситом,
де пил некурявою став,
а трохи росами – надпито
хіба не ними чистостав?

Чоловіки співають

Уста пісень медовії-медові.
Дружини пильно слухають, мовчать.
На хлопців поглядають юні доні —
у погляді колишуть дитинчат.

Вже ніч годинника знімає —
рука в безчассі зависа.
Де поле стелиться духмяне —
літати пробує душа.

Сміється уві сні Олюся,
і мальви в темноті цвітуть.
Погодник, чути, повернувся
на власний розсуд — не на суд.

Казочка про народження

У квітці гарбузовій, що як спалах,
колись росинка синьонеба спала.
Щось ніжне-ніжне спило ту росинку
й чувається: «Ти – мов гарбузик, синку!»

Казочка про звільнення

Он перемліла алича
на тротуарі розпача,
а мальва пахне їй крізь сітку:
«І ти звільнилася, сусідко...»

Песик на шляху

Він загубився, бо ніхто й ніколи
ніде його, напевно, не шукав.
Прудкенькі лапки, бік його шовковий
забрюхано багнюкою з-під авт.

Та очі-очка — як оті вуглини,
що вміють гріти не лише себе, —
жовтневих днів захмареність поглинуть —
і знову бачать небо голубе.

Вигони

Ви бачили ранкових пастушат?
На срібній хвилі світ — зелений човен.
Пливуть вони, і трави, і корови...
Куди вони плывуть, куди спішать?

І поглина серпнева пуста піль
цього шосе наближення миттєве
до таємниці світлої — до тебе,
моє дитинство в росяній плавбі.

Картопляний день

Картопля луни тлумить у відерках.
Кульбаби куряви вітрець зрива.
Удома залишилась кропива –
тут можна в штаненятах коротеньких...
Гасаємо, щоб день цей не погас.
Приносимо у слоїку джерельце.
Натомлені, пригадуємо врешті:
терпке багаття розкладати час.
Ось картоплина дня шугає в жар –
викочується чорна, ніби нічка.
На пальчиках сестрички зорі лічать,
а збившись, тихо рюмсають – не жарт...
Вертаємо.

Бабуня попереду,
позаду корівчину дід веде,
між ними – справжній картопляний день
несе нас, сонних, в оберемку.

Перший сніг

*

Перед очима твоїми, сніже,
у полоні твоєї жертовності
я стою, немовби надсніжник, —
весь олітнений досі.

*

Додому встигну.
Так, додому встигну —
ану ж і я потрібен снігопаду,
ану ж і я незгірш мого саду
візьму на плечі Всесвіту частинку.

*

Читаю світ при світлі снігопаду,
нечитаний іще ранковий світ,
де все стає таким, яке пригадую,
але й загадую на сотні літ.

Зими не кликав ти, хоч міг,
бо теж закоханий у біле,
де літерами слід побіг
у надвечір'я перемліле.

Де тонковіті ясени
підкреслюють політ пташиний,
якщо на пташці від весни —
бодай би клаптик неба синій.

Де дим у комин зазира,
немов не він його покинув,
а потім лине до Дніпра,
узявши на плече хмарину.

Літняний раритет узимку

Я зберіг крапельнку дощу
у малесенькій амфорі слова.

У мене взимку нежить, та — живу.
Зі мною в хаті Пальма. Це вазонок.
Здається, вчора висіяв траву
очима за вікном.

І невідомо...

І невідомо, кажуть, звідкіля
весна береться. А пора вже знати,
що лиш тоді прокинеться земля,
коли самотнє сонце вийде з хати.

Зимуї. Навтому бережи,
як журавель — снігів синичку,
в чуттях тримаючись межі,
що схожа на стежину вічну.

Допоки сонячний обруч
вгрузатиме у біль найглибшу, —
з замету визволь власноруч
осяяну цвітінням вишню.

Кам'янецький метеорит

З далекої галактики дитинства
крізь юності стожарища й дими,
попри великі та малі спокуси
і внутрішніх, і зовнішніх тяжінь —
летить в обійми долі молодої
космічний оптиміст — метеорит.
Можливо, хтось спостереже його
у небі предковічної турботи
і занесе у зоряні скрижалі
таки миттєвим розчерком пера,
однак не в тому сенс його летіння,
він — у доланні опору єства,
в отім земносолодкім притяганні,
якого не пізнавши — не згориш.

Володимирко дивується

— Залетів туман до хати
крізь розчинене вікно.
Він — мов светрик волохатий,
та холодний все одно.

Олюньці

До твого балкона коник не доскоче,
але й так повітря – коникоспівоче.
Простягаєш руку, гладиш ніч: лип-нева...
Найстрибкіший коник – той сюркоче з неба.

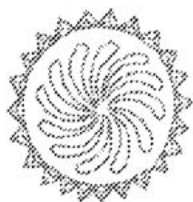
Олюнька розповідає

— Ой, не люблю я океану —
то величезний пес-кудлань.
Із язиком, яким дістане
й лизне, хоч і за тата стань.

А як біжить, то обрій мліє.
А гавкне — сипляться зірки...
Там, певно, песики й малі є —
струмчата гомінкі.

Це правда

Землю таку притуляти до серця.
Хоч із кропивою та будяком.
З грізним джмелем, що у квітці пасеться.
З найнайстуденішим джерелом.
З вічною ласкою рік тихоплинних.
З мудрим єлеєм півтонів живих.
З неперецвітним рум'янцем калини.
..Бо вистачає любові для всіх.

ОЧИМА НЕБОКОЛІР БЕРЕГЛИ

Перше кохання

Світ вигорів, як тло зорі,
коли зоря заграла.
Дотла згорів – себе прирік
на пошуки начала.
І ти відроджувався з ним,
спогадуючи гордо
зелений п'єдестал весни,
неопалимий зроду.
А та любов – огонь-зоря –
вже іншого палила,
і хтось у ній дотла згоряв,
і воскресав стосило.

Театр жінки

Вона така ще молода —
чи й плакати від щастя вміє,
а світел нежива вода
по ній уже плазує змієм.
Хмарки сідають на лице —
оті, що за лице біліші,
і тільки груди, груди ще
тремтять, до змія не тулившись.
Але й вони падуть у тонь...
У святогишші, тишосвятті —
сімнадцять їй, а може, сто —
час щастям стати.

Виходячи з мармуру

За Роденом

Ще мармурово тій руці,
що затуляє груди.

Леле,
сльоза біжить, стежину стеле
і квапить долю, біжучи!..

Князь каже

Із давньоукраїнського

— О моя княгинє русокоса,
обуджаю вже тебе цілунком.
Стверджую коханням чоловічим
жінки цюнайвищий маєстат.
Прикладаю вуст суху печатку
до вільготних пелюстків мовчання,
щоб ти знала: спокій у державі,
у державі тільки двох сердець.
У моєму шепоті гарячїм,
що як повів хорутви звитяжний,
вже пливе твоє єдвабне вушко —
впливає човником зі сну.
Обіймаю шию лебєдину
в небі понадхмарної довіри —
ї вона схиляється до сонця,
лиш до сонця хилиться вона.
На підсоння щасне осолоди
перса перекочую цюкою.
Тільки так, щоб пуп'янки брунатні
не зім'ялись, — їм іще цвісти..
Та в очах втонули наші очі,
наші руки й ноги заблукали.
Чути, як відлунює надлоння, —
біла і жагуча то луна.
І пішли ми навсїч — ворїженьки,
до останку ми пішли, до зойку —
лицями, грудьми і животами —
задля живота, що є життям. —

...І сядливі сурми засурмили
перемогу бою молодого:
переміг наш князь свою княгиню,
а вона його перемогла!

Княгиня каже

Із давньоукраїнського

— Князю мій, ти звоював мене
обладунком ніжності — не битви.
Хай там що настане-промине —
буду я л а с к а в о г о любити.
У безмежжі світу таїни,
що дитям зійде мені до лона,
мрію стати щастям без вини
і виною щастя, безборонна.

Очі закоханої

Ішли й дивилися. І дивувався світ,
вглибаючи в безодні перестиглі,
і шепотів прощальний заповіт,
хоч добре знав: повернеться по хвилі.

Купальниці

За Ренуаром

Як дві жарини, вихоплені з жару,
вони лежать, — і хвиля відступа.
Але, пильнуючи питомість дару,
у тінь свою ховається стопа.
І стегон валуни неруху просять,
і перса без пори не затремтять,
коли на волю пущене волосся
все ж раменом скрадається, мов тать.
Про щось говорять — за мовчанням слова
у тілі мовить сонячний огром,
та у зупинну мить рука готова
прикрити очі світу рушником.

На ранковій зорі

Уже мізинним променем сторінку
перегортає ясноголий світ.
Мов кошеля, потягується жінка,
у кожнім русі — по мільйону літ.

Нема таких жінок, нема й нема,
які б хоч раз у світі не тужили
за радістю коханої дружини,
коли її коханий перейма,
і каже, пересилуючи подих
(то вітер, що обпалює вогнем):
«Поглянь-порань, прилинь-поглинь мене,
безодне, із якої все походить».

Ліс і жінка

Колючки лагідніють ожинні,
доторкнувшись до ніжних долонь,
і береться остудою синій
ожиново-осінній огонь.

Увіходить у нього сміливо,
розсипає жаринами сміх,
коли срібнонеторкана злива
враз ошпарює пагони ніг.

Ліс і сам закохався, відколи
згустки ягід цілує вона.
..Колючки лагідніють.

Не вколе
навіть згадка, що все промина.

Портрет із квітами

Тобі давно не дарували квітів,
вони ж росли і думали про тебе,
цвіли таким глибоким різнобарв'ям,
що задрістю поймалися слова.

І пахоці — о, їх не обійняти! —
стояли ще не зведеним собором,
з якого не вивірюється святість
високої релігії — краси.

Тож квіти, найгарніші серед квітів,
тепер тебе у світі відшукали
і, щось тобі шепочучи на вушко,
собою обдаровують чимдуж...

А та рука, котра все влаштувала,
і серце те, котрому ти кохана,
за рамками портрета залишились, —
любові справдженій немає меж.

Двоє

За М. Павліковською-Ясножевською

Ангел і Яків

Як Яків — Ангела, так я цей спогад
силкуюся здолати надаремне,
бо у стократ важливіша для мене
його
 солодка перемога...

Сліпа

Темна я. Засліплена розмаєм.
Тільки й бачу, що бузок пахтить.
І лише вустами розпізнаю,
що вже ти — не ти...

Троянда

У парку поблідлім не видно гостей.
З трояндою разом, нічим не прикрашені,
мов свідки єдині краси стоїте:
ви — її, а вона — вашої.

Любовні листи

До печі, літописе щастя!
До печі, стоє листів!
Огонь тебе народив —
в огонь і вертайся!

Львів'янка-бойківчанка

Он череда тече через потік,
і Яблінка рум'яні хвилі котить,
і ти руками переймаєш сміх,
що в'ється по тобі, неначе котик,
а потім про турботи гомониш
учительські – їх у портфель не взяти
(загледить сонце: визирає вірш
з душі чиєїсь, нібито із ватри).
Тобі далеко їхати – де Львів,
а де туркоче сизокрила Турка,
тебе з Андрійком вересень розвів
(той котик на тобі сумненько мурка),
але з дідунем добре: наче птах,
малий у горах виросте до неба, –
геолог-батько з іншою в снігах
знайшов алмаз – їм більшого не треба...
І ти кладеш любов свою до ніг
цих пагорбів, що все твоє колишуть,
і кожен чує: в'ється котик-сміх
по пісні молодесенькій – у тишу.

Нерозлюбність

Але ж цього не може бути,
щоб так любив – і перестав!
З ріки перейденої суті
зринають мовині вуста
і осявають словом інше –
про нерозлюбність гомонять.
...Ще тиша леготом напише:
«Любов» – на денці всіх понять.

За цвітом вишні слово не встига,
і яблуко паде поперед слова..
Чому ж така жадана й дорога
остання — незавершена — розмова?

За крижинистою рікою,
за зорею, котрій не впасти,
бачу щастя, яке ти коїш,
чую тихі твої напасті.
То сприймаю тебе як бурю,
то левада щоки насниться...
Враз згадаю, умить забуду
сонця колесо в колісниці.
От би зовсім не знати болю —
ні від кого ніколи, от би...
...Знову обрїй увесь тобою
спалахнув і до Бугу котить.

Завше ти

Якби вітри тулились до облич
від помахів крилатої нестями —
то як дізнався б, що мені болиш,
коли брову твою тривога ламле?

Якби дощі спускалися з небес,
щоб спраглу землю врешті напоїти —
то як уздрів би, що твій усміх щез
неначе у сльозі тисячолітній?

Якби душа моя лише мені
належала з правіку і донині —
то як би не поклав її на сніг,
на сніг — у кришталевому одінні?!

Цієї ночі

Не спім, кохана, ще не спім.
Ця ніч нам снилася взимі.
А кришталевих крапель спів
любовно кличемо самі.
Цієї ночі – вже весна.
Озвуться наші солов'ї.
Щоб я твоїх здаля впізнав.
Щоб упізнала ти моїх.

Люблю тебе.

Таки люблю.

Але ж

моя любов – то злука дня і ночі,
то зимний попіл з полум'я пожеж,
то дерево, що навстріч лезу крочить.
(Днедавній біль, прихилений тепер.
Крижини гран, що пам'ятником стане).
Моя любов – сльоза, яку не втер
іще ніхто, – сльоза на вії тайни.

Наша рана

Світ відкупився ніччю і тобою.
Ти в сон прийшла. Здригнулась таїна.
Як леза у двогострого – обоє
ми ще були, а рана – вже одна.
І я сказав собі: «Візьму цю рану.
Нехай ця рана, що дісталась нам,
моєю буде.
Я ж її догляну.
Я рані цій... загоїтись не дам».

Літо минуло, і вже не посидимо разом.
Сито всміхається той, хто у сито ловив
дощ поцілунків і поглядів.

Ні, не розкажуй
про невловиме призначення сонячних злив.

Це лиш початок, а отже, потрібно звикати
до непахучих суцвіть у вечірнім вікні,
сміхом трусити мовчання вчорашньої хати,
щоб навіть птах не забав відпочити на ній.

А буде так: спіткаємось над Стіксом.
Немовби враз не стало інших рік.
Авжеж, не стало.

І про те — нечітко,
про те якби хто під водою рік.

Зустрінемося трохи помовчати —
така ось мить правдива підійшла.
Щоб не сказали: «Він стояв на чатах», —
старий Харон погляне в глиб весла.

Після розлуки

Із давньоукраїнського

Скільки б ти не позирала
зранку на сонце гаряче, —
очі не стануть сухими
після розлуки зі мною.

Скільки б ти не говорила
серцю про вічне кохання, —
серце тобі не повірить
після розлуки зі мною.

Скільки б ти не цілувала
синову скроню вечірню, —
друга тобі недоступна —
друга належить коханій.

Просто обійми

Убір моїх обіймів золотий
давно не носиш.

Є зручніший одяг.

Уже не крутить головою сонях,
коли виходиш просто сонця ти.

Прости його, що вибира тепліших,
яскравіших, барвистіших... Таж я
боюсь промовити твоє ім'я,
аби не змерзло у взаємній тиші.

Колись я сонцем був — прости мені! —
кохав-палав, палив, умів прощати,
подарував тобі обіймів шати,
які вдягаєш крадькома у сні.

Закохався

Розминаюсь — і прагну стрічі,
прагну стрічі — і розминаюсь:
закохався у тебе двічі —
у любов твою і... ненависть.

Очима небоколір берегли

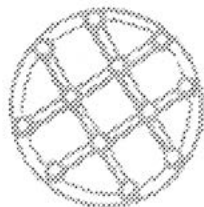
Минулося, але немає болю –
є попіл нерозкладених багать.
Душа стоїть сама перед собою,
спогадуючи небо наздогад.

Дукати кохання

Кохання справжнього дукати
я не розмінював, бо знав,
що буду руки цілувати
своїх печалей і неслав.
Що ті печалі та неслави –
випробні води та вогні,
в яких духовної постави
прибрати писано мені.
Що золоте багатство серця,
набуте нині для віків,
межи людьми не продається
й за гори-прірви мідяків.

ОСІННІЙ ПОРЯТУНОК

На дні твого червня, золотому дні,
є інше дно, а в ньому — денце неприступне,
а в тому денці...

Не знаєш, чим і як, та ти дістав пісні
із ден отих.

Аж поки яблуко в саду гіркім не гупне,
співатимеш.

А торгне яблуко осіннє за плече,
гнівливо тупше і розколеться надвос
побіля серця,

то сік його таки рікою потече —
живлющо-зимною —

і не одну осу осудливу напоїть
в саду пісень твоїх.

Уже крізь пальці сонце дивиться
на Прометееву жагу
ростини пізньої.

Відерком із криниці
холодний дощ в полях прогуб.

Окрайчик

Коли не спалося, у темному вікні
раптово зблисла зірка вереснева –
немовби Хтось подарував мені
малий крайчик завтрашнього неба.

Восени

Ти кажеш: «О-сінь...», а сама
ще дивишся по-літньому.
У погляді твоїм нема
ні пташки перелітної.
А я закутався у тінь,
дірчасту тінь від ясена.
З усіх дарованих одінь
тінь — марністю привласнена.

Осінні квіти

Осінні квіти — давні квіти,
щоб не сказати — найдивніші.
Їх так непросто зрозуміти,
як і конечність наших віршів.

Коли не гілля — голівешки
дерева в небо підіймають;
коли зужито всі до решти
тони яскравості й омани;

коли гниють попідпарканню
недавно ще червонощокі,
від соку власного аж п'яні —
надкушені плоди-пророки;

коли фатальна сіра барва,
неначе втома, все приємле
і серце може незабаром
знайти в безликому приємне;

коли нічим вже не зарадиш,
лише прилучишся до болю, —
тоді вони дарують радість
і виростають над собою.

Останні роботи Майстра

Ця лінія не свище, мов аркан,
і барви... Певно, кращі осінь має.
Але висока Майстрова рука
довічною красою осіняє
насушний день, побачений з вікна:
дахів червонокрилу хуртовину;
листок на підвіконні, що не зна,
куди його нервовий вітер кине.
Близьких небес охмарену брову,
далекого дощу благоденьку пряжу.
І що повториться у мить нову,
і що в душі озветься не відразу.
...Рука тримає ще пензля, серце — світ,
і річ у тім, щоб істину розкути.
Рука тремтить від старості та від
граничного
наближення
до суті.

Дорога квапиться в безвихідь,
в пожежу осені ячить.
Ходімо й ми. Жертовно-тихі,
чутливо-слізні — як дощі.
І що там буде, в смертній залі?
Яких чуттів автодафе?
А може, спрага самоспалень
в душі заляклій оживе?
Черкнем очима заповіти
на клапті хмарному вгорі
і, щоб горіти... щоб горіти,
притулимось до яворів.
Нехай прихильно засміються
останні коники в траві,
що ми прийшли сюди з безглуздя,
а все-таки живі.
Живі!

Відголосили синьо сливи —
вони уже не вишні.
Сад, несподівано щасливий,
молитву діє в тиші.

Ще два-три яблука додолю
зіскакують, зухвалі —
і квапиться душа додому,
а може, — далі.

Знову на листі каштанів,
вельми опалому листі,
відписую друзям київським,
вони ж ображатися хочуть.
Вибачте, пане Віталію, —
така-то вже львівська погода:
сонце сідає за скверик —
і це називається жовтнем.
Сонце сідає за скверик —
якраз насупроти Ратуші,
а магістрат планує
екскурсію до вікна...
Вчепився за підвіконня
стосилий п'ястук каштановий,
отримав свою печатку —
і першим у стосі став.
Ходять дощі прозорі —
ніякий вони не атрамент,
апартаменти атраменту
долею тхнуть із долівки.
Ходять чутки про зорі —
потім лікують ноги.
Ходять грімкі трамваї
без личаків на Личаків...
Вибачте, пане Віталію,
життя, що на ймення Біос,
провадить моєю рукою
і пише листи на листі.

...Не вибачайте, друже,
ні Києву, ані Львову.
Пишіть на папері гербовім.
Пишіть на папері паперті.

Де ж він – сивавий твій товариш,
друг творчості і забуття?
Знов краплею на шибці мариш,
немов сльозою каяття.

Бувало, геть усе полишиш
і вийдеш в опівнічний сад,
і заговорюєш до тиші –
в собі – із покрапом улад.

Дощ не дивується нітрохи:
він, може, тут на те якраз...
Коли підходить тихим кроком –
здається, відступає час.

Колісниця

Вперіщить дощ – осінній фірман,
і аж пригнуться ті ліси,
де ми – вже віримо й не вірим –
свої губили голоси.
А далі – випрямляться рвучко,
ожинним зором поведуть
і – колісницю часу зрушать.
І загуде під нею путь...

Як довго живемо, як довго...
Поглянь, весна дозріла в літо.
Вже яблуко пустилося в дорогу, —
воно таки поблудить світом...

Осінь бредє по коліна у листі.
Древо життя, мов розп'яття, нагє.
Гєн на освистаному узліссі
блимає смутку загублений гєн.

8 листопада 2004-го

Темніє день, як той листок вологий,
та я на нім ще встигну написати,
що осінь маю, й маю, слава Богу,
паперу сяйво — з відтінком посвяти.

Прозріння

І коли відлетять журавлі,
ой коли відлетять ненароком, —
стане враз недосяжно високим
небо нашої долі — землі.

Відплиття

Узявшись памороззю, скиби
розорють душу хоч-не-хоч...
Останній лист нечутно скрикне,
пустившись дерева свого.
Ковточок вітру спрагло вип'є
і там, де висіють нове,
затоне у глибокім скиб'ї —
у незнищенність відпливе.

Запитуючи — відповідай

За що, природо, смутком платиш?
За неба голубого клаптик?

За те, що нас покинуть журавлі,
і будемо з синицями журні?

За те, що справжнє золото твоє
горить, а чисте срібло — розтає?

Осіннє золото пропаще

Та хоч куди й на що не кинь
каштан брунатний — карий погляд, —
віддунюють такі віки,
що лячно мить спиняти поряд.

Малюнок жовтим

Хлопчик у жовтій курточці
купається в листопаді.
Хлопчик у жовтій курточці
дивиться в очі каштанів.
Хлопчик у жовтій курточці
гріє в долонях зашпори,
що вечір осінній розсипав,
пришпорюючи коня.
Хлопчик у жовтій курточці,
ставши колись дорослим,
до наших ростин смиренних
теплого вірша пришло.
А зараз йому дуже ніколи:
у жовтому падолисті
на весь свій вік загубився
хлопчик у жовтій курточці.

Осінній порятунок

Ті гуси, що летять на води ранні, —
кого розбудять і врятують ще?
Ген догоряють ясени останні,
тоненьким не захищені дощем.

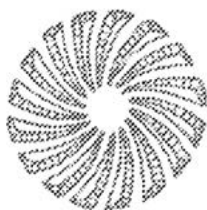
Уже в садах шукає дуля грушку,
город розкопано на глибину століть,
і пізню пам'ять хоч би як витрушуй —
посиплеться лише дешева мідь.

А гуси галасують, галасують,
у зимне плесо крильми густо б'ють.
...Не втратьмо суму, хоч не втратьмо суму
за втраченим.

Як підсумкову суть.

25 листопада 2005-го

Не замерзали соки у деревах.
Сиділи пси на ретязі в собі.
Нічне авто народжувалось ревма,
гейби йому везти сніги в Сибір.

НА СВІТАНКУ ПОЧУТТЯ

Сестра Марія

...А дівчинку Оксаною назвати! –
на те пристали свахи і свати.
Повненький місяць у вікно світив –
ціленьку ніч не спала юна мати.

Що думала, про що мовчала ти?
Ніхто-ніхто не зможе розказати,
як теплий сон дзвінкого немовляти
твоє безсоння щедре освятив.

Ти задрімала в пізнім супокої,
і звуки дня обходили куток,
де на стеблині тиші колисковій
прокинувся рожевий пелюсток.

Сонце-сонечко

*

А сонце
вже прибилося до рук
сліпеньким кошениатком.

*

Ворушиться
пресвітле почуття –
як сонечко,
що у вазонку спало
в холоди.

Музика

Ще не було її. Вона й не виходжала
зі струн цупких, із розтрубів сяйливих.
Був тільки звук – один-єдиний звук,
що міг би у симфонії гучати
чи в пісні поселитися назавжди.
Та він блукав собі понад снігами –
зимового неспокою дитя.
І враз велике березневе сонце,
неначе запізнїлий музикант,
вкотилося до зали голубої,
і притулилося щокою до струни –
струни-дороги і струни-ріки,
до приструнків хитливих верховіть,
і, не згадавши навіть на секунду
про партитуру, в небесах забуту,
заграло...

Це було тоді,
коли, зневірений, ти припинив гонитву
за музикою світу.

Це ж було!

Ніби знову той квітень. І Київ —
пальці вулиць на струнах ріки.
Володимир хреста покинув —
та й пірнув у потік людський.

Знає: князя ніхто не осудить
в колоброді століть і чудес.
Бо весна. Молодіють люди.
Поростає барвінком хрест.

Передгрозя

Не довіряючи погоді,
беру в дорогу парасолю.
А піт просочує сорочку,
немовби наверта її
з медової в солону віру.
Та ось, розпалене до денця,
будує небо барикади,
свистить крило стрімкого птаха,
як непомильний бумеранг.
І – спалах гніву іскрометний,
і – гуркотнява. І за нею –
стьмяніле сонце: у траві
звитажця юного шолом.

Тепла гадка

Якщо впіймати
на льоту дощинку —
чи не образиться,
чи не розплачеться
вона у пригорщі?
Це ж все одно, що
велосипедиста
із траси зняти чи
злотаву бджілку
прогнати з цвіту
королевого.
...Якщо впіймати
на льоту дощинку.

Лови і втеча

Виснуть хмари спохмурнілі.
Дощ влуча, як Робін Гуд.
Тільки вогненята лілій
палажкочуть там і тут.

Біжимо. Найближчий сховок —
мокрі сорочки. Як-раз!..
Звеселілим оком ловить
нас
невпійманий карась.

Мелодія твого імені
народжує його знову і знову.
Мелодія твого імені
переповнює концертні зали весни.
Не вір у скінченність кохання.

Зустріч

Збулось! Знайомий поїзд, квіти...
Я лиш тебе в очах вмістив.
...А жити можна і не вміти,
якщо любити вмієш ти.

Перша колискова для нареченої

Біле-біле авто на барвистих вервечках весілля –
то колиска твоя, то колиска твоя біла.
А які пелюшки!.. А яка, а яка сорочина!..
А я буду тебе колисати, дівчино!

Ти схиляєш голівку, ти вмочаєш її у покору.
Тепло дивляться люди і відходять у себе обабіч.
Будеш мати обручку – нержавіюче сонячне коло.
Будеш пити шампанське і сльозою його не розбавиш.

Ніколи не забуваю,
що ти зачекалась вдома.
Усмішкою приховую
оту невідступну втому.
Скажу, що не йшов, а їхав
до нашого повороту...
А ти посумуєш сміхом,
бо очі мої – навпроти.

Наш найменший світ

Найменший світ наш уночі світає.
Викочуються два синеньких сонця,
і будяться на вустоньках пташата,
що спали звично – дзьобик під крило.
Який же тут здійсмається гармидер!
Такого ліс не чув багатолістий,
не чули сосни, хоч довкола світу
не раз й не два, сягністі, обійшли.
Навпомацки засвічуємо лампу –
це термінове сонце серед ночі,
але вікно підморгує значливо,
а далі – супить брови смоляністі:
замало світла штучного, замало!
Бринить-щебече обігріте птаство,
стукоче крильцями у шибку, вимагає...
...І я виходжу квапити світанок.

Невідворотні радощі життя
я намір мав отут перелічити,
та сонце вже прощалося зі світом
і пахло-пахло першим сном дитя.

І я подумав: радощі мої
тому й невідворотні, що звичайні.
Тож буду потихесеньку мовчати, —
як біля непоснудих солов'їв.

Люблю купувати іграшки

Люблю купувати іграшки.
Моє малоіграшкове дитинство
всідається тоді на моє ж
батьківське плече
і каже мрійливо:
«Купімо все, що тут є...
Навіщо нам нова пральна машина,
якщо найпістрявіший одяг
вона може зробити безбарвним?
Навіщо нам кольоровий телевізор,
якщо в нього не можна заходити
допитливим дітям?
Купімо все, що тут є!»
Ви уявляєте,
продавець оголошує:
«Крамниця зачиняється,
бо всі забавки придбано
давноминулим дитинством
ось цього пана...»
А що ж залишиться
для мого п'ятирічного сина —
хіба не він привів мене сюди?
І я гукаю до себе колишнього:
«Спускайся на землю, хлопче, —
спочатку мусиш домовитися
зі мною майбутнім!»

Чуйність

Підняв яблуко,
а на ньому —
світ сидить і поскімає.
Від несподіванки
хотів кинути те яблуко,
але нагнувся
й легенько поклав його
у м'яке листя.

Кажеш, що не кохаєш мене.
Не до того сьогодні — діти.
З ними плакати і радіти,
ну, а серце в тебе — одне.
Я повірити міг тобі.
Я запрог падолистом стати.
...Ти зосталася коло хати,
а за мною твій плач побіг.

До совісті

Шерлоку Холмсе людського єства, —
ти, совісте, усе достоту знаєш.
Нам із тобою — мов біля вікна,
розчиненого навстіж.

А все ж так просто — нелогічно так,
як в зоряні хвилини Холмса:
десь самозрада, винуватець — страх,
і слід зізнатися собі.

І доста.

Душа летить. Куди вона летить,
і де опиниться? — ніхто того не знає.
Але в польоту голубину мить
душа живе високим світлом раю.

Пошуки

Незрячому нелегко поспішати,
та й ще коли стрясає світ гроза.
Промінчик палиці ковза
по днищу дня.

Освітить небагато.

І, певно, є на світі та людина,
яка дала б йому свій теплий зір.
Щоб він прозрів. Щоб неба книгу синю
читав запоєм. Із підтекстом зір.

Щоб з іншими ділився власним щастям.
Щоб не втікав з обіймів перших злив.
...Незрячому нелегко поспішати
стежиною,
яку світанок змив.

Тужу за потягом, що завезе додому,
що викраде, неначе зелен-змій,
мою любов, голісіньку, як племінь,
і нерозталий лід печалі мій.

Таким приїхати.

Т а к и м з о с т а т и с ь .

І побажати квапному йому,
аби ніколи не відвідав станцій,
де нечекання глипає в п'їтьму.

Прости за те, що серцем я простиг
на протязі байдужості людської.
Прости за пізню краплю теплоти.
Прости за ранній порух супокою.

Прости за те, що в муках самоти
мені скупі щедрості доволі.
...На тихім березі любові не знайти,
на вітрянім — хатини для любові.

Людей любити більше, ніж себе,
а ненавистю серця лінь карати.
Не проміняти небо голубе
на грами золота і камінців карати.

І десь у днях, що мов останній зблиск,
повідати прощальною рукою,
як ти це небо врятував колись
від власної мізерності людської.

Вселенська самота вокзалу.
Кому сказати, що душа
бажає слова несказанно
і не бажає ні гроша?
Але виймай свою канапку –
хай злине теплий дух сім'ї!
Виймай охочіше – а раптом,
таки не сам з'їси її?

230 сходинок до моря.
В їхньому ребристому бетоні
запечено кігтики черепашок —
такий вигляд мали б, напевно,
мертві хвилі прибою.

Він говорить, говорить, говорить...
І нарешті – не знаєш, про що це там він.
Так дозволено, може, лиш морю
та прибульцям із геть невідомих країн.

Стокрилому птахові все відаю.
Стокрилого птаха до серця впускаю.
Я вірю: у птаха, що в серці ширяє, —
у птаха-стокрила! — не зменшиться крил.

Просто сніг. Всесвітня хуртовина.
Просто мить минає. І життя.
Просто світ, у всіх нещастях винен,
безневинно глипа, як дитя.

І непросто зиму пережити.
І непросто повернути мить.
І непросто цей окраєць житній –
власне серце –
іншому вділити.

Погані вісті

Із драми життя

— Тату, не пий без упину:
холодно ж, слизько, пільма.
Місяць зиркне лиш у спину —
і рівноваги нема.

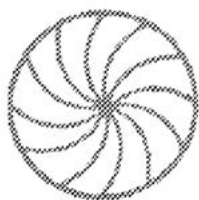
Вуйко свою «Верховину»
смалять аж до корінців:
— Навіть сто зим лютих, сину,
кращі за вісточки ці.

У парку міському

Орла підіймають у небо,
уп'явши в гранітні груди
сталеві гаки, мов кігті.

Орла підіймають у небо,
ще й дружно гукають «Віра!»,
і лиш горобці не вірять,
що можна отак з орлом.

Орел пропливає під сонцем,
на тлі верховин кавказьких...
На нього обов'язково
ще всядуться горобці.

НАСПІВИ ЯСЕНОВІ

Долоні Творця

Пригадаймо початок:
як на хвилях тепла,
невимовного щастя
наша доля плила.
Зачудовані очі
і притихлі серця,
перше слово — діточе,
після Слова Творця.

На долонях Його,
в Його пригорщах
народився цей світ,
холод криг зачах.

І відчуймо, як плине,
як прозориться все,
бо нема ні хвилини
для невдячних пісень.
Як сльоза дозріває
серед рос і медів,
як у ній оживає
наш до Господа спів.

На долонях Його,
в Його пригорщах
народився цей світ,
холод криг зачах.

Запитання

Господи, я не знаю, чому і навіщо так сталося:
розчинилися двері – і вибіг рожевий мій плач,
наче світу замало малого й великого галасу,
наче світ цей – уже не Господній, а наш?..

Запитанням грішу, і прощення прошу,
і спасибі кажу Тобі, Господи.

Господи, я не знаю, чому і навіщо під небом цим
пустирище зорав, і засіяв, і виростив хліб,
наче ґрунту Тобою просвітлені темнощі
не належать Тобі на Твоїй же землі?..

Господи, я не знаю, чому і навіщо, тут стоячи,
у сльозах весь співаю – то голосно, то у душі,
наче пісню, якій замість мене так боляче,
не зродив Ти для нас у вселенській тиші?..

Запитанням грішу, і прощення прошу,
і спасибі кажу Тобі, Господи.

Мама-мальва

Дай, Боже, тепер пригадати
ті квіти, що їх ми рідненькими звали,
бо так величали їх мати, —
то мальви.

Любили всі радощі квітні,
а сіяли тихо, немовби молились,
найбільше здорожені в світі —
лиш мальви на щастя, на милість.

Про мальву, про мальву,
про мальву... про маму,
про маму співаймо.

Дай, Боже, завжди пам'ятати
ті квіти, що їх ми українськими звали,
бо так величали їх мати, —
то мальви.

Росли біля хвіртки червоні —
всміхалися-гріли-раділи, а далі —
на непереступнім кордоні
з кармінних жовтавими стали.

Про мальву, про мальву,
про мальву... про маму,
про маму співаймо.

Найтихіша колискова

За горою Кам'яною
сонечко вляглося,
а дівчатко-зорівчатко
золотоволосе
позирає на всі боки,
потирає очі,
довго ліжко розстеляє,
спатоньки не хоче.

Зірка блись, зірка блись —
стане сонечком колись.

В Бузі риба до синочків
лиш очима каже:
«Мушу вас ще насварити,
та — за що і як же?
Мушу вас укласти спати
в найм'якішу хвильку —
вам насниться сон про маму,
я ж до щастя звикну».

Хвилька хлоп, хвилька хлоп —
рибі рибчик дуже люб.

Хлопчик вийшов на веранду
з цвіркуном прощатись,
а цвіркун йому назустріч
посилає радість.
Хлопчик радо засинає,
як барвінок дише,

а цвіркун йому до спальні
посилає тишу.

Тиша цвір-р-р, тиша цвір-р-р —
не всьому, що сниться, вір.

Зірка блись, зірка блись —
стане сонечком колись.
Хвилька хлоп, хвилька хлоп —
рибі рибчик дуже люб.

Ясен

У молодім столітті у сучасному,
у погляді байдужому чи красному,
під сонцем і дощем, вночі – під ясними
ростеш ти – ну куди ростеш ти, ясенє?..

Хоч мав колиску я не ясенову,
та перший крок у тінь його ступив
і ясен з черешнею розмову
сприйняв, як тиху річ своїх батьків.

Я помилився – так би помилялись,
коли душа зростає у добрі.
А ясен, мов зеленооке свято,
за мною крізь літа і гони брів.

І тут і там, і на горі, й над Бугом,
і біля штреки, де початок піль,
здіймався він то втомлено, то буйно –
то радість накликаючи, то біль.

Його торік обцюкувати стали,
йому спіяли щонайбільшу віть,
аби від грядки відступив подалі –
він одійшов, та не пішов – стоїть.

У молодім столітті у сучасному,
у погляді байдужому чи красному,
під сонцем і дощем, вночі – під ясними
ростеш ти – у любов вростаєш, ясенє.

Історія троянди

О тій порі, коли стоять
дні суголосся й ладу, —
одна — найкраща — із троянд
пішла з густого саду.
Напевно, саме так і зараз
для світу рятувалась.

Трояндо, червона трояндо,
квітуй запахущо і радо!
Краса, що людей полонила,
хай буде і Господу мила.

Вона тулилась край шосе
і з ляку затерпала,
і мимоволі через це
ростила гострі жала.
Напевно, саме так і зараз
від світу рятувалась.

Але й до нас прийшли дощі.
Скрізь вітряно і голо...
Троянда плакала вночі
за всіх, кого вколола.
Напевно, саме так і зараз
для щастя рятувалась.

Трояндо, червона трояндо,
квітуй запахущо і радо!
Краса, що людей полонила,
хай буде і Господу мила.

Дерево віку

Ще коли буяло літа свято
і смарагдом величався гай, —
дивовижне дерево строкате
нагодилося, хоч утікай.

Загадково промовляли з нього
то зелений, то багряний лист,
мовби знало дерево дорогу
із теперішнього у колись.

Листя зелене нині для мене,
листя багряне вже не зів'яне.
Листя зелене пісню поверне,
долею стане листя багряне.

І не відав я, куди податись,
бо ж було мені лиш тридцять літ.
Дивовижне дерево строкате
сумнівом затінювало світ.

Може, там би і стояв донині,
виглядав поради звіддаля,
та, переступаючи ожини,
в осінь оступилася земля.

Листя зелене нині для мене,
листя багряне вже не зів'яне.
Листя зелене пісню поверне,
долею стане листя багряне.

Виноград

Виноград на балконі, на ринві й піддашші...
Хто ж тебе прописав, новоселе?
Хто ж тебе, де пустити коріння вказавши,
не ростив, не плакав біля себе?
І пішов ти у ріст — утікаючи вгору,
ні за що ні на кого не злився.
Дозрівання твоє в перемліості чорне.
Метеорне твоє падолиста.

Виногрона ці так високо —
тільки сонце наллє їх соком.
Виногрона у небі висять —
з них нап'ється лише жар-птиця.

Та підбігло хлоп'я ягідок попросити —
і ти мусив спуститись до нього,
бо повірити мав, що на білому світі
те хлоп'я — виноградар від Бога.
І вже так повелося — то горі, то долі —
то птахам, то усміхненій бузі...
І нема виноградові кращої долі,
і немає надійніших друзів.

Виногрона ці так високо —
тільки сонце наллє їх соком.
Виногрона такі низенькі —
для найбільшого щастя неньки.

Летить бджола

Летить бджола, як найсвітліша радість,
пташиною Господньою стає.
Летить пилоч із пилу вибирати
на прожиття всесвітнє і своє.
За нею навіть поглядом не встигну,
а що вже говорити про труди!?
Бджола не згає золоту часину,
щоб дозрівали золоті меди.

Легко летіти, важко летіти —
легіт допоможе, вимучить вітер.
Легко летіти, важко летіти —
сонце ласкаве, дощ непривітний.
Легко летіти, важко летіти —
квіти розквітали, зсохлися квіти.

Котресь маля, зачувши крилець нути,
махає ручкою й облизується вслід,
а їй, манюній, треба ж повернутись
і, повернувшись, — знову до та від...
Її зима — то півжиття, не менше,
а літо — ніби думка промайне,
бо думає бджола, мабуть, про мене —
що мусить облітати ще й мене.

Легко летіти, важко летіти —
легіт допоможе, вимучить вітер.
Легко летіти, важко летіти —
сонце ласкаве, дощ непривітний.
Легко летіти, важко летіти —
квіти розквітали, зсохлися квіти.

Кам'янецька баркарола

Сонце сходить над Бугом — хвиля золотом ряхтить.
Кам'янчанами будьмо, щоб любити цю мить.
Щоб, махнувши рукою чайці і журавлю,
середмістям ранковим йти і знати: люблю.

Кам'янку,
хоч би скільки століть пролетіло — ти з нами.
Кам'янку,
ми з тобою української долі зазнали.
Кам'янку,
ти мов дівчина-чайка на білому камені часу.
Кам'янку,
бути гарній погоді, усміхненим дітям і щастю.

День минає високий, бо душа — то бджола:
крапля меду у соти — крапля поту з чола.
Сонце хилиться долу за гору Кам'яну —
до родинного дому, до сончаток, до сну.

Кам'янку,
хоч би скільки століть пролетіло — ти з нами.
Кам'янку,
ми з тобою української долі зазнали.
Кам'янку,
ти мов дівчина-чайка на білому камені часу.
Кам'янку,
бути гарній погоді, усміхненим дітям і щастю.

Співаючи

Маємо більше пісень, аніж слів,
можемо вже спілкуватись піснями,
та залишімо це для солов'їв...
Пісня улюблена житиме з нами!

Співаючи, відкрийся серцем Небу.
Співаючи, зігрій зимову креш.
Співаючи, сльозою не погребуй
у передмить любові, що без меж.

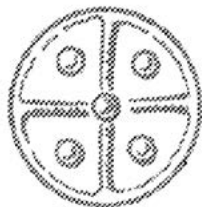
Пісня улюблена — провесни цвіт,
смутку осіннього листя опале,
завжди щаслива і прошена вість —
тим, що почули, і тим, що співали.

Пісня улюблена — музики грай,
вуст причащання і слів іменини,
спільної радості сонячний рай —
нині і завтра, учора і нині.

Співаючи, відкрийся серцем Небу.
Співаючи, зігрій зимову креш.
Співаючи, сльозою не погребуй
у передмить любові, що без меж.

ВИПУСКАЮЧИ ПТАХА

Із Тарасової книги

Цикл

*

Їх у житті, можливо, кілька стрінеш —
отих облич, які вбирають погляд,
а світло віддаровують.

Не знати,
ніколи не пізнати джерела,
що долю випереджує в людині
на мить усемогутню, та безгрішну,
на пульсування сяєва творяще —
цього нам не збагнути. А збагнеш —
якимось дивом, теж неосягненим —
то все одно довідатись не встигнеш
про відкриття своє — захопить вихор
бентеги найсвітлішої.

І все.

..У сяєві лиця немає знади.

*

Щоб гріха не зазнати —
не стати ні рабом, ні паном —
і кебету свою
не спалити в гарячці прокляття, —
він пастушити буде:
це стадо ягнят — непорочне,
хоч куди не жени —
все то Божа дорога, його.
..Непорочні слова
у книжчині оцій молитовній,
непорочні хмарини,
так рано утеклі від світу,

непорочне кохання —
без назви ще в лузі квітує...
Все-усе непорочне
в господі, не замкненій хапом.
...Вже й найменше ягня
відшукало стежину у спаш.

*

Без світла можна малювати сонце,
бо й так живе в теменній темноті,
тому, що не мазок — то клапоть слява, —
без світла можна малювати сонце,
а от патрета, вибачте, не втну...
До цілоденних присмерків столиці
домішуючи сутінки натури,
що виплекана в сутеренах роду,
та ще й своє важке передчуття —
що намалюю? Темноту темнюющу,
яку вже жодне сонце не освітить.

*

Украли гуску — змалювати крила
для янгола в пустелі. Реготали,
що хоч би як старались — не потрафлять
поцупити пустелю ще...

А далі —
літами задощило молодими,
засніжило і знову задощило...
Вже одинцем пригадувати мусив,
як випало їм повнити собою
ту пустку петербурзьку...

Гуску з'їли.
Відмалювавши крила, — як годиться.
А янгол — що? А янгол не перечив.

*

Колись, було, украду п'ятака,
в дяка-п'янички, і куплю паперу,
і намалюю квітку непродажну, —
ця квітка й вивела мене між люди,
де все купується і продається —
якщо опинишся під п'ятаком.
Щоб догодити власному сумлінню,
я не палив ні грошей, ні маєтків,
бо — що палити, як не маєш що?
Моя дорога не смердить грошима,
ще й потом страху, гноєм кровозмішень,
хоч то і не дорога — путівець.
Коли ж траплялася терпка потреба —
в дяка-п'янички чи то пак життя
я брав п'ятак, освячений печаллю,
й рука моя була, як у дитинстві,
безгрішною.

Безгрішною була.

Але ти просиш грошей, друже-брате,
позичити.

Прости — не позичаю,
а вічно віддаю.

Сьогодні можу,
сьогодні маю — заробив неждано,
та мій п'ятак вже скаржитесь...

Бери.

*

Цього не позичають — відчуття
чужого болю, розпачу, безсилля, —
це мусиш виплекати у собі
в безсоннях незліченних. І, напевно,
спочатку власний осягнувши біль

та зваживши його на терезах
Господньої печалі, зойком впитись:
який же він мізерний!

Тільки свій.

А далі треба серце відчинити,
мов ті ворота дивні серед степу,
і сподіватися, що сонце не мине їх,
що приведе людей до тих воріт —
не дивуватися задурності сердечній,
а вірити у недаремність дива
буденного.

Повірити собі.

...Ось ти ідеш, ведеш за руку дарчість,
хоча насправді — то вона веде,
і вас вітає тільки шлях тернистий,
і раді ви, що тернам ще цвісти.
Чи ти ідеш?

*

Від слова не сховаєш ані вуст,
ні думки, що, оперена прозрінням,
у лет зривається і поціля... себе, —
чи котиться і котиться під гору —
під гору глуму.

Річ утаємничить,
можливо, недаремність цих зусиль.
А почуття? Хіба не кожен звук,
лише на нім настояний, зуміє
і долю не морочити, і жити.
...Від слова не сховаєшся й у слові.

*

Немовби роси, збиті ще в дитинсті,
чи листя перестояне грудневе,
як чаєчка залітна серед міста
і біль зачаєний у мить прощання, —
слова осиплються на білий плин паперу.
І лиш перо в окриленій правиці
засвідчить автора.

Оте перо зрадливе...

*

Чи думкою оправиш почуття,
аби воно, мов полум'я займисте,
не перекинулось на те, що догоріло,
вишукуючи тло для воскресання —
давно згоріло, — чи відвічний роздум,
що, як підкова, шал охолоджає,
нагадуючи про можливість щастя,
у вогнище розпуки покладеш
і розпечеш, і радо розпростуєш:
нема підків на щастя, бо нема
бодай коня. Одненького коня.
...Так заручалися.

І так були щасливі.

*

Шинелю одягаючи.

Сягнули

зловоди стіксові до підборіддя.
Вуста закушені, а погляд утікає
у глиб єства. «Хлюпни йому ще раз —
подивимося, як то добре буде», —
канючать у Харона мертвяки
живущі — підкупили дідугана

пляшчиною немертвої води
й човнуються собі, бач, не без діла.
Скидаючи шинелю.

І патьоки.

І сморід той. І ті гидкі живущі –
віддалеки стоять і позирають
на власну безпорадність. І нагий –
отут у шатах, в носі щонайкращій –
на березі, що так його беріг,
і цілував, і батькував по-людськи,
коли пускався берег той душі.
...Вдягаючи-скидаючи шинелю.

*

Той міх невдач – у пам'яті втопити.
Хоча й тягар, до інших не пливе,
а все ж, крий Боже, – хтось за ним порине,
й обійме, ніби рідного, самотній
та безталанний.

Міх той утопити
у вирі щонайглибшому. Нехай же
одного муляє. Якщо не стане мулом.
Одному хай заснути не дає.
Невдачі, мовлю?

То була любов,
згвалтована безсердям. Божа вістка,
що поговір дорогу розкопав їй.
Найкраща пісня, співана нікому –
як сміх дитини і стежини шемріт,
і хвіртки зойк, і щасне «на добраніч»,
котре передбачає добрий день.
Невдачі, мовлю...

А проте волів би
втонуту в них. І вмерши, пам'ятати.

*

Вернутися б таки до солов'я.
І на прем'єрі щебету забути
про все на світі. Притулити долю
до зраненого серця. Вмерти там —
в отім саду.

Ожити солов'єм.

Випускаючи птаха

На теплому пагорбі —
ближче до неба! —
ставиш замислену клітку,
відхиляєш дверцята
і щільно, двома руками,
як воду джерельну,
підносиш його до вуст...
Підкидаєш його
на бантину ранкового променя,
і птах той, і птах той,
відштовхнувшись від неї крилом,
відразу сягає блакиту.
Проводжаєш його,
доки вистачить погляду.
Зачиняєш замислену клітку
і поволі рушаєш додому.
Зупиняєшся раптом,
заглядаєш у себе:
а птах той, а птах той —
тріпоче в тобі, виграє.

...І коли потопно було вже й пташині,
а хмари боялися замочитись,
він попросив узяти в ковчег
грудку землі, що Україну народить.
Заозиралися: де він та хто він?
Заозирався й він – тільки голос
простяга незабагнену скибку.
Але не саму – ще лілію лінії,
барви барвінок, горизонту горицвіт,
простору пряльце, стежини стоніжку,
краплі кровинку, річечки стрічечку,
дерева древність, метелика меткість,
трави витривалість, печалі звичайність,
долі долівку, щастя невчасність...
І відтоді не бути поетом – то гріх.

..А от істини, істини не роздобув,
не знайшов, не надбав, купувати ж —
відмовився,
хоч давали так дешево, майже за безцінь,
промовляли при тому душевні слова...
І скидалась вона на гірку полонянку,
до сідла за волосся прип'яту.
І була вона справжньою, та не твоєю —
мов історія чи біографія.
І тоді ти подумав: якби ми усі —
як один! — не дали ні копійки за неї,
якби торг проростав світанковим безлюддям,
то чи нудили б світом такі полонянки?
Й на якомусь там році життя,
від печалі прозрівши, торкаєшся істини:
сам себе проганяєш із торговиці власної,
посідаєш себе у сердечному просторі
і не знаєш, не знаєш, нічого не знаєш —
крім одного, — що далі так жити не можна,
й по одній волосині відв'язуєш бранку,
по одній волосині, хоч квапишся дуже
і найлегше — відтяти косу.
По одній...

Як сонце

Як сонце на вечора шибці морозяній –
цей поцілунок.
Я думав, що зими –
слизькі та холодні приступці до весен,
що їх існування – це так, для годиться...
Я правильно думав.
Лиш цей поцілунок –
як сонце на вечора шибці морозяній.
На шибці, котра не відтане повік.
Таки не відтане.

Весніє.
Граки діловито
походжають на небі,
а потім пірнають
у хвилі скреслої борозни.
Тополі стають навшпиньки —
виглядають зеленого вітру.

На захист світлого «я»

Я – ятір,
що упіймав ріку, але відпустив коропа.
Я – явір,
що зелено спалахнув у жовтні.
Я – яр,
що зводить найвищі гори.
Я – як,
що живе серед відповідей.

Голубиним кроком
зміряно відстань до щастя.
Та як добре, що голуби
вміють іще й літати!

Горизонт срібної ворини

1

Горизонт срібної ворини.
Гора запинає крихкого козушка.
Дзеленчить доторкнуте чимось серце:
це тільки іній і ніщо інше...
А там, на білохмар'ї,
листопадове сонце
встановлює ткацького верстата.
Бачу: срібноскронний Майстер
сходить на вершину своєї гори —
сонце подає промінну драбину.
Ти ба, і верета снігу
з теплих долонь береться.

2

Золотий баранець сонця
збляєв на полонині,
а плонина —
вітром викошена,
морозом прокопичена,
ватрою забута.

А внизу —
стрийська вода
намацує стежку серед крижин
(здогадуєтесь, який у неї настрій?),
світанкова шибка
ніяк не може розтулити очей,
біла конячина
правує сама собою:
дядькові долоні

у теплих кишенях зазимували,
молодиці
вигукують замість привітання: «Мо-р-р-оз!»
...Золотий баранець
спускається з небесної полонини
і тулиться до людей.

Ту хату, що скраю,
ти переніс на майдан.
Майдан бігав навколо неї, бігав —
і щез.

Ту хату, що скраю,
ти поставив посеред шляху —
і шлях побрався навспак.

Ту хату, що скраю,
ти розлучив з її краєм.
І досі між ними тужиш.

Наче куля,
аж до синього розпечена,
викотилося непорозуміння.
І з якого боку не візьмися —
все одно правицю опечеш.
Є такенний невблаганний припис:
беручи голіруч, лиш голіруч,
тісно притуляючи до серця
і до розтривоженого мозку —
можна ту пекельність остудити,
можна зрозуміти: винен ти.

Маріїні звірі

хижачка

зорю перебрела наскрізь криваву
і синє стало нею і зелене
а чорне чорне мусило лишитись
поглинути пігменти із правіку
ніскілечки не пажерні пташата

але будись веселко пам'ятлива
що мак приспав тебе
у тридцять шостім

фантастичний

зубами клацає промінними
і зорі струшує в росу
цей звір не вміє щоб не бути
з усіх офір він вибере себе
з усіх кліток він вибере себе
з усіх квіток він вибере себе

і роси струшує у зорі

чорний

то корінь кольору ожив зненацька
і так мандрує чорний і лякає
тонкого світла вранішні рослини

усе минає щоб хоч трохи бути
а він у сонці скупаний прозрілий
вже й інші барви бачить і мандрує
здається проминає навпаки

Інтермеццо

Ти знову підрубав дерево,
не знаючи спрямування вітру.

Невже до цього спонукали тебе
сокира і дерево, яке ніколи не падало?

Невже хотів би ти стати вітром,
що таки нездійсненне,
а тому залишаєшся собою
під деревом, що крокує?

Маєш секунду для відступу,
та радше втече вона, ніж ти.

сніг потрапляє просто у кров
альтернатива білокрів'я

дорога підтримує серце
аби не билось о безвість

перша людина пропадає у білому
як мушка у погляді молока

Поборення прапорів

Ішли з прапорами.
Вітер дужчав, ставав ураганом,
налягав плечем на площини прапорів,
немовби хотів позамикати двері,
що розчинилися навстіж
у затхлому просторі часу.

У кожного сподівань більше,
ніж усіх прапорів у світі.
Вітер зав'язував цупким полотнищем очі,
накидав на руки полотняні кайдани.

Поборювали прапори,
аби вистояти.
Поборювали надії,
аби не зневіритися.

Стояли на порозі вітрів.

Що тут скажеш –
ти вазу розбив кришталеву,
а квітка,
рятуючись,
зависла в повітрі.
На ниточці пахоців.

Кімната, в якій не спалахує світло,
так просто й легко востає у вечір,
а далі в ніч,
що раптом проймаєшся переконанням:
саме вона,
кімната, в якій не спалахує світло, —
і є джерелом
цих ранніх сутінків.

Із розмови зі словом

*

Береза
так довго
не відпускає листя.

*

Вовняна нитка,
сонячні спиці,
теплий голос.

*

Удари хрущів
у шибку освітлену
нагадують
стук подорожнього.

Було

Мучуся словом, а мама
образу маленьку
в зітхання загорнуть:
«Забув говорити, забув...»

Чаша вікна

Цикл

*

Схід сонця у душі.
Очей вечірніх сляво.
Долоня в потиску —
мов рибка золота.
І лиш одне бажання:
— Боже!

*

Цей чоловік,
на корінь схожий,
учора,
в сонячну суботу,
зрубав черешню —
світло заступала, —
а нині,
у неділю дощову,
ховає дерево...
І плаче.

*

Вже сіті порвано:
у них
ніщо дрібне не втрапить.
Крім зневіри.

*

Поцiлений дощами — нелукавий.
Вцiлий у дощах — плакучий.
Дощами зцiлений — прощальник.

*

Пiдводний замок
спливає лiсею —
шукає
свого будiвничого.

*

Не можна смiятися,
не можна плакати —
смiх-плач руйнує
повiтрянi замки.

*

У нiчному саду —
мiльярди зiр,
а мiж ними —
черешенька.

*

До осенi
ще так далеко,
як надбужанськiй стеблинi —
до моря.
Проте вже гарячий колiр
скручує простiр у рурку...

*

Чаша вікна
повниться
літеплим поглядом.
Врадувана пташка
голубить піднебесся.
Гладшають спасівки,
наближаються.

*

І полум'я,
пов'язане димом.
І дим,
пожбурений полум'ям.

*

Осіннє підсоння
приголубить форму,
а зміст прожене
до майбутнього літа.

*

Із сонця
визирають
пташата,
з місяця —
срібняки.

*

Тяжіння земне
згинає вербу,
розпростовує крижі дощам,
виполонює літо з обіймів
бабиних.
Спочиває у слові.

*

Коли повітря
сахається, —
воно сухе
й непривітне

*

Спасаючись,
золото-срібло
прихистилося
в рідному слові.

*

Загрозливий шурхіт сторінки.
Пальчик немовляти на вустах обрію.
Звичайні кроки у безвимір'ї.
Реп'яшки слів на підкриллі птаха.
Істотність людська, що повертається у горіх.

Наспів про човняра

Пам'яті чоловіка доброго

І човен підплива без човняра,
і ти у ньому наче народися,
і вперше сам дорогу переходив,
і вчився плавати, і вчився вчити вчитись,
і вчив учитися й учити вчитись,
і вивчив дівчину цілунком на дружину,
на доню вивчив і таки на сина,
і якось машинально-непомітно
ти перейняв човнярське ремесло,
не знати вже й від кого — як від себе,
і змайстрував човна, що вміє плисти
на поклик долі по паркетах гострих,
і сходиnah бетонних, і раменах,
коли усе вже мусить стати плином,
ну геть усе повинне стати плином
у тім човні, в якому народився.

Бульба

І стало доброю традицією –
копати бульбу ув адамовому ґрунті
своєї долі.
Це вже занадто сказано.
Це – вже.
Але мішки чекають півкорцові,
й мотики не тьмяніють від Покрови,
і забуженець Крук ще має коні
та плуга, не повитого мотуззям,
і плуг той вивергає часом камінь
цукровий,
і не солодко йому;
а тракторець у Міська не китайський –
він підминає навіть матюки, –
і хай би там, якби – не вічна мати,
що знову шрамом гоїться
чомусь;
і ті бабуні біля тої «галі»
здивуються, коли прийдеш купити
якесь там двійко бурака і моркви
та бульби троха – то не кам'янчанам,
котрі ще у штанцевому політті,
наївшись бульби печеної з рук,
лизати бігли камінь той цукровий,
щоб досі сперечатись, чи солодкий,
котрі картоплю садять задля бульби,
а може, навіть каменя заради.
Таки занадто сказано.
Аякже,
це ж стало доброю традицією –

копати бульбу ув адамовому ґрунті
своєї долі,
бо – коли їсти хочеться щодня,
і минають століття, а ти голодний,
і стають доступними найбільші
лагомини культури, але тобі
бракує звичайнісінької ріски, – то все
покидаєш і вгризаєшся в себе,
і в собі залягаєш вічною бульбою,
яку, проте, щоб спожити під сонцем
– самого ж себе! – у вересні
чи жовтні мусиш викопати, при тім
заздрісно підгледівши
солодкий сон цукрового каменя.

Сіль

Як добре, що дрібка солі
затаїлася ще в кутиках сірникової пачечки
із синовій риболовлі —
я довго шукав її
серед різного рибальського причандалля,
яке давно вже не пахло навіть кобликом,
а втомившись, присів на порозі комірчини
і голосно запитав:
— То де ж вона, сину?
І син відповів з-понад моря солоного:
— Тепер не згадаю вже, тату!
І так я упевнився,
що таки відшукаю ту сіль,
що її не розсипано у часину,
коли найгубастіший короп
раптом кинувся цілувати
відображення сонця на дні
і перехнябив ночви Корита,
і світ побережний,
не випускаючи берега з рук,
скотився у воду,
і вудка пустилася уперед зі всіма,
а син зачепився за недовіру до неї,
і вистояв, і не впіймав нічогісінько,
і не впіймався, і навіть сіль не розсипав,
хоч власне тоді посипав нею
помідорове тло світанку.

Не при хаті кажучи

Ти не тут народився й живеш.
Сюди сходяться ненароджені.
Чекають і сподіваються.
Стають мільйоном стежок,
що ними лише утікати...
Тут Вавилон —
лоно, яке народжує
дітей незагойного щастя.
Народжує — як убиває.
Навіщо?
Ти не тут народився й живеш,
у серці гордині.
Ти — підсердечний.

Інтерлюдія

Неминуче станеться те,
що стається лише раз.

Дорога перебігає kota
й відчутно гладшає,
а цегляна будівля котиться,
оббиваючи ребра й імітуючи кров.

Дитино, звідкіля в тебе ранець,
напханий давніми ранами?!

Зняті з петель двері
нагадують бездиханного шибеника,
та тільки ніч здогадається
навісити їх.

Жаб'яча лапка стрибає
уздовж лінії долі —
хіба це так високо
і мусить бути вона
ще й хвостом прірви?!

Отому слідові
ніяк не виборсатися
з носа нюшливого.

Отой годинник
підставить ногу часові,
коли він увечері підбігатиме.

Ота ніч утягується в під'їзд,
неначе порожнеча у пляшку.

Ота книга,
над прірвою прочитана,
має даремним крилом.

Оті пси перестрибують
через власні язики,
хоч їхні очі ще зранку
продали себе зорям.

А взагалі, то тільки здається,
що радість шукає пари, поради й ради?

...І щока торкнеться щоки,
нібито немає іншого способу
виявити присутність,
що на межі відсутності,
і слюза скотиться
до чужих уст,
нібито всі вуста
належать прощанню.

Неминуче стається те,
чого вже не станеться.

Коли серце — як рана

Ти заліковував рану.
Болючу, але відверту.
Ти гоїв її собою.
Забувшись, — жив, мовби без неї,
і дивувався,
що в хаті йодовий дух,
що кудись поділися гривні,
відкладені на книжчину,
що давно листопад,
а тобі наснилося літнє весельце,
що рана (чиясь, очевидно)
стає тобі рідною-рідною,
громадянства твого набуваючи.

Не любиш рясних поцілунків,
з нагоди і без нагоди, –
вони дзвінки, як дрібна розмінна монета
(а що було до появи перших грошових знаків? –
простягнена десниця: зброї нема, ми – друзі.
А що буде, коли гроші стануть непотребом? –
райдуги рукостискань).
Цілуєш кохану дружину, зацілюєш синочків,
але решти не вимагаєш – любиш.

Відвертість — це дім без дверей,
куди гостей не запрошують:
люди приходять самі.
І тільки найближчі здогадуються,
як буває незатишно
мешканцям дому цього
бездверного.

Самотність

Куц-верболізник окрай поля:
– Хоч сам себе з розпуки відшмагай...

Я згадую Київ.

Перебираю назви його вулиць – музика топоніміки.

Десь тут прописано велику мою тривогу.

Саме тут Дніпро круто повернув до серця мого,
а слянолика Софія не одвернулася,

коли мої очі голубами злетіли у небо її золоте.

Я згадую Київ.

Думаючи про світло, не можна забути про сонце!

Із весняних ремарок

Твоє обличчя світліє.
Це світло нізвідки.
Ледь видовжуються й поволі звужуються
аж до щілинки очі, – світло все одно нізвідки.
Доторкнута світлом брова радо відхиляється,
начебто квітнева гілка,
але відразу, спам'ятавшись, притулюється до чола.
При цьому чоло навщось прагне
сховатися під розважливе крило волосся.
Йому це вдається лише трохи,
як рожевому страусяті.
А світло нізвідки все прибуває,
легенько обтікає неспокій ніздрів
і розтулює твої вуста.
Перехожі спиняються, аби почути
народжене світлом слово.
Білим птаством зриваються оплески
і довго ширяють над давно відлетілою залогою.

Книжечка,
написана впродовж дощу

Цикл

*

Першій дощ —
із наших намір-передбачень,
а хмарка найближча —
їм підмога.

*

Цей дощ пахне
розповитим немовлям
коника-стрибунця.

*

Простовисний дощ
не загляне до ластів'ят
ані крапельиночкою.

*

З-понад голів
зіщулених садочків
перекупаним
жабенятком
озивається ріка

*

Усюди
тільки
дощ.
Ніхто інший не прийде,
і не зателефонує,
і навіть не наснитися.

*

Асфальтівкою
лунко затраскали
ноження —
втечі назустріч,
дощу навздогін.

*

Д р у г и й дощ
густий та нервовий —
він і собі не залишить
сухої стежини
для відступу.

*

Ой заплакали шибки
дощистими сльозами,
від щастя захлинаючись!..

*

Під зеленою
хмарою ясена
сховалася
хмарка черешеньки
у вишиванці.

*

Дощ не займає
голосів дівочих,
що так само
високі та чисті.

*

Біла хатина
через дощ бігла.
Запаску висинила,
очіпок висріблила.

*

Симпатичні личка
мальв.
Косметичний сеанс
дощу.
І жодних тобі нарікань
мами-природи.

*

Відразу після дощу —
макове подощів'я.
Тоді й подрімує простір,
щоб ніколи не спати.

*

Сонце,
напившись
дощівки з бочівки,
видихає
рожевенький туманець.

*

Змокрілий залізний прутик загорожі
здаля зальотно переблискується
з надбузькою верболозиною.

*

Із залізного прутика
загорожі
надмір наснаги
скрапує.

*

Мандрувала
дощова краплинка —
з листочка на листочок,
з листочка на листочок,
з листочка у долоньку,
з долоньки у долоньку,
з долоньки у долоньку...
Всіх умила
ще й собою зосталася.

*

Сушитися
найпершим
біжить
тротуар.

*

Ластівка на дротині
піддощила крило
і тепер сушиться
до усміху
дівчинки в шибці.

*

В оновленім саду
якась однесенька пташка
нанизує останні дощинки
на тремку волосінь голосочка.
Всі інші затамовують подих —
щоб не струсити...

*

З-під сонячної плахти
дається чути
сусідів песик —
щоб знали,
що дощ його не забрав...

*

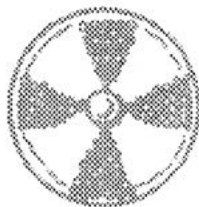
Щось гавкнуло
на дощ,
а побігло —
за велосипедистом.

*

Ластівки припали
до грудей подвір'їв,
та знову щугонули
над комини, —
т р е т і й дощ
завагався...

ДРАМАТИЧНІ ТВОРИ

ПОЕТ І ДЕРЖАВЕЦЬ

Діалог

I

Надвечір'я. П о е т удома.

П о е т

(уголос перечитує листа від Державця)

...Я Вас не знаю. Не читав ніколи
ані рядка, написаного Вами.
Та це, напевно, не великий гріх,
як зважити на декілька обставин.
Найперша: маємо поетів стільки ж,
як і чиновників. Хоч я не рахував,
та висновком помилиться таким
хіба статист із малістю уяви,
або — ще гірше — куплений собою,
становищем... Ця кількість паритетна
мені здається засобом дійовим
збереження стабільності в суспільстві.
Так-так, Ви уявіть: велика ч а ш а
(вона — чиновництво), а в ній шумують
меди поезії, в натурі дуже різні,
та й змішані не нашою рукою,
щоб шумувалось їм, — і лиш угору
ідуть меди — відразу крайки чаші
підвищуються, а спаде їх рівень —
то й чаша зменшиться до невпізнання.
Я переконаний, що найстрашніше —
коли пустує чаша і меди
поземно розтікаються, забуті...
То ж про яку стабільність у суспільстві

тоді нам говорити? І не мрій!
Ви, звісно, розумієте цю казку,
в якій так мало вигадки? Крий Боже,
я не кажу, що чаша — золота,
але принаймні срібна — це напевно.

*(Переводить подих, ще раз бере до рук конверта
і роздивляється адресні написи. За мить читає далі).*

..А друге... Ну скажіть, хіба поети,
вглибаючи в матерію життя,
і навіть підсвідомості, і навіть
одвіку незбагненої любові
(а це ж усе — без винятку — для всіх), —
хіба творці метафор всеохопних
не анонімами є апріорі?
Хіба віршар поета не збагне
лише тому, що той маловідомий?
Хіба не іменем він затуляє
місця у вірші власнім сороміцькі?..
Та вже, мабуть, достатньо аргументів
на користь тих, хто не читає віршів
або ж, читаючи, й не чув про авторів.
Отож не ображайтеся, Поете;
про справжність Вашу, в тім і поетичну,
я здогадався з Вашого листа,
а Ви писали (це ж бо Ви писали?):
«Хоч потиском правиці, хоч би словом
я хочу доторкнутися до т о г о,
хто селить так уміло в наших душах —
потовчених, поточених хробами,
як яблука в покинутім саду, —
ілюзію життя. Я маю намір
враз пересвідчитись, що він — р е а л ь н и й,

із думкою, в якій живуть ще люди,
а не лише середньонедотямні
мільйони співвітчизників його.
Звертаюся з проханням цим утретє,
а третій раз – це будь-коли востаннє,
таке прохання є уже протестом...»

*(Кладе листа на підвіконня й довгим поглядом
дивиться у вікно, відтак продовжує читання).*

..Сказати мушу, пишете чудово,
листовна проза Ваша – саме те,
що спромоглося поставити на вуха
оточення моє. І веремія
знялась крута: «Ми знаємо поетів!..
Поети в нас – духовні терористи,
якщо не більше... С п і л к а ж ця для чого?!.
Таких листів не треба і читати,
на пошті слід би їх переглядять...»
А я сказав собі: «Не будь дурним –
прихильна доля, знай, тобі дарує
нагоду унікальну – те пізнати,
про що ти не довідався б ніколи,
в усьому потураючи особам,
наближеним то більше, а то менше».
Я скористався правом самочинним:
з усіх листів, що йдуть сюди мішками,
одного вибрати – це раз на місяць, –
щоб відписати власноруч, по-людськи.
І от пишу, дивуючись собі
та трохи боячись Вас ізлякати.
Я також хочу бачити людину,
яка не мовить очевидних правд,
бо знає, може, правду щонайглибшу,

єдину правду чи принаймні цілу.
Приходьте завтра – прогнозують сонце...

*(Ховає листа до нагрудної кишені куртки
і виходить у вечірнє місто).*

II

Наступного дня. Скверик перед резиденцією Державця.
На залитій весняним сонячним промінням лавиці сидять
По е т і Д е р ж а в е ц ь.

По е т

(ніби продовжує щойно розпочату розмову)

...І я скажу вам прямо: ані вас,
ні іншого на цей престол державний
я разу жодного не обирав.
Чому? Бо знав, що лиш її, кудлату,
нам вдасться посадити над собою, –
ту г о л о в у, яка замінить р у к у,
ну, а своя рука, відомо ж, миє...

Д е р ж а в е ц ь
(майже суворо)

Хіба то так погано, що с в о ї,
а не якісь нападники-приходьки
стають до керівництва? Стільки літ
хіба ми не до цього йшли так важко?
А зрештою, не зводьмо до інстинктів,
до побуту таку серйозну тему.

Поет
(запалюючись)

Пересічність нас підсіка під корінь!
(Я маю на увазі – керівну...)
Пересічність, що вивищитись прагне,
бо інші всі потреби – не для неї,
як виняток – то просто другорядні.
А ми ж, обравши з багатьох т и п о в і с т ь,
на неї уповаєм: лиш в о н а
нас не забуде в осяйних палатах
і, пам'ятаючи про спільність у біді,
все зробить, щоб та скрута не вернулась!..
Наївні ми.

Державець
(з уперто опущеною головою)

Ну добре, а якщо б
настало навпаки: прийшов до влади
вершинної, ні, не юрист-спритнюга,
а світоч філософії, ба більше –
поет, котрому сам Господь повірив...
До речі, ви... взялися б кермувати?

Поет
(з усмішкою)

Я – ...владар лиш держави слів своїх.

Державець

А все ж таки, прикиньмо тут, – що може
людина, повна світлих ідеалів,

із книжкою перед очима завжди,
з ім'ям, що в океані слів навальних
навічно розчинилось, наче сіль?
Що може той, хто лиш собою править
у скрутну мить, бо, бачте, має совість?..
Я відповім, Поете, не трудіться:
він кусник хліба спробує на всіх
ділити по крихтині.

Як Месія.

Але ж хіба Месія він? — з в и ч а й н и й,
залежний від матерії настільки,
що всі це усвідомлять водночас.
Такий би запровадив нас у прірву,
яку ще п р а в д о ю хтось називає.
А прірви... їх судилось обминати
хоч сотою дорогою...

П о е т

Брехні?..

Проте скажу, що може той Поет,
обов'язок посівши, а не крісло.
Він мав би влаштувати нам Четвер
Пречистий
перед Світлим Воскресінням
і нації, й держави, і душі.
Ми мали б винести з усіх домівок
увесь свій мотлох, всю правдиву фальш
і на майдані скинути на купи,
а він — високим серцем спалахнути
і... запалити ті сморідні гори,
аби від них і сліду не зосталось.

Д е р ж а в е ц ь
(іронічно)

Боюсь, що він згорів би й сам, а ні —
то, бачачи, як люди недогарки
своєї гиді крадуть із багаття
(якщо ще дійде до того вогню
очисного), — то він, зазнавши скрухи,
або покине крісло керівне,
або тираном стане, вже не першим..
Мабуть, чували: Нілатс-командор —
і той вірші пописував...

П о е т

Неправда!

Поет, вважай, лише себе тиранить,
бо вік недовгий, а мистецтво слова..
Так, вічне! Залишається не твір,
не наслідок, не досконалий вислід,
без ґарування сліду, мук сердечних, —
залишиться по нім терниста путь,
де можна кожен крок його впізнати,
й дорога ця охопить часопростір
лише його, поетів. А той твір,
нехай і геніальний, як то кажуть, —
він — перекотиполе золоте,
в найкращім разі, бо вікам належить,
в найгіршій же — л у н а д а л е к и х л у н ..

*(Пильно вдивляється в очі Державцеві.
Далі каже, вимовляючи окремо майже кожне слово).*

Про власну душу вбивця не напише.
Поет нічим не вб'є душі своєї.

(Трохи помовчавши).

Зізнайтеся, х т о змайстрував ту чашу,
що є «принаймні срібною»?

Х т о вміло

нарощує її розлогі вінця,
коли шумкі меди от-от проллються,
аби текти на порятунок долі?
(Тут казочкою вам не обійтися!)
І х т о меди ті, справді поетичні
(точніше буде – н а ц і ї п е р в а к),
захланно цмулить? Чи не ви це часом?..
Жартую, вам і краплі вистачає,
а той, хто здатен пити справно-стравно
питво такенне, мусить бути монстром,
потворою, що звіку не вмирала,
в століття переходячи нові.
Бува, не бачили десь біля трону?..
Вона мені так само не стрічалась,
хоч як я роззирався все життя,
але завжди, Державче наш, повірте,
я відчував її стоокий погляд,
важкий і неминучий, на собі..
(Виходить знову казка для дорослих,
бо живемо ми в ілюзорнім світі,
з якого вихопитись можна тільки
через парадні двері інтуїції
та ще, напевно, розпитавши вас...).

*(Запитально поглядає на мовчазного Державця,
знову говорить).*

Гадаю, чаша ця – справдешнє диво:
вона живе своїм чудовим вмістом,
якого вже нікому не лишає,
а недолугість владців їй на користь –
вони трактують все, як ви недавно.
Вони – її спокою сторожі.

(Роззирається довкола).

Але нас покидає вже осоння,
і холодно стає – весна спізнилась.
Застуда вам, всевладному, не личить,
а я на неї не настарчу грошей,
хоч скільки би писав і друкував.
Це лиш до слова, скаржитись не вмію,
та й скаржникам відписують на бланку,
я ж маю з вами н е ф о р м а л ь н у з у с т р і ч.
Та ще листа...

І що ви тут почули?
Якої мудрості пізнали глибину?
Що в нас Державця люди обирають,
а мав би обирати він – людей;
що маємо лиш те, чого не маєм;
що нас одвічна гідра пожирає,
якої не наважимося ніяк
побачити і словом охрестити,
щоб врешті затремтіла і пропала;
що всіх поетів більше, ніж людей,
і менше, ніж чиновників державних;
що той, хто здатен серцем спалахнути,
сьогодні тліє гнотом інтелекту

і сумніву пустелею колує;
що...

нам зустрітися було так важко,
але незмірно важче розійтися
з несказаної правди тягарем.

(Подає на прощання правдою.

*Державець бере її й зо хвилину тримає у своїй,
не відпускає. Збоку може видатися, що вони мають намір пере-
тягати один одного на свій бік лавиці).*

2009

ТИ ПАМ'ЯТАЄШ ?..

Драматична поема в етюдах

Е Т Ю Д І

Ранок першого післяпечерного весняного дня посеред
європейського континенту. Можливо, перший напрочуд
сонячний ранок.

Лише дехто з людей покинув підземелля. Це, власне, і є перші
люди. Їхні попередники багато літ населяли ці краї, але масово
загинули, за винятком кількох сімейств, від падіння на планету
величезного кавалка іншої планети.

Межи першовихідців, покликаних нагору промінням, що
раптом просочилося до печер, — В і н і В о н а.
Не помічаючи одне одного, вони йдуть по обидва береги ріки,
адже родом із різних печер — лівобережної і правобережної.
Поволі пізнають світ світла і себе в ньому.

В і н

(до себе, утершись трохи здивованими очима в сонце)

Хто розпалив це вогнище високе,
ще й засвітла?! Як біля нього грітись,
а чи пекти коріння баобаба?
Нема кого спитати...

(Роззирається навсідч, пробує гукати).

Гей, агов!

Луна його вигуку, щойно народившись, відразу пропадає в
густолисті дерев та високому різнотрав'ї.

Біда! Тут, чую, можна говорити
лиш зі собою. Камінь підземелля —
і той чутливіший до теревенів
самотнього...

(До сонця).

А ти що — зуби сушиш,
на мене поглядаючи смішливо?

*(Хапає суху гілку і замахується кинути в сонце,
але передумує).*

Ні, пощо мав би годувати
нікому не потрібного лукавця!

*(Несподівано зсувається по росяній траві
й ховається з головою у глибокому яру).*

На другому березі показується В о н а.

В о н а

*(до себе, задивляючись у текучу воду
і побачивши відображення сонця)*

Не може бути, щоб вогонь кулястий
посеред хвиль горів і не погаснув!
Який же гарний він! Візьму гіляку
і досягну його, і в лопушині —
онде росте велика і холодна —
триматиму в куточку біля себе,
щоб грітися і тішитися часом...

(Розчаровано хитає головою).

Ой ні, так витягти його не вдасться,
бо далеченько. Може, й сам прибіється
до берега...

*(Раптом помічає Його, що вже спускається до води.
Стає за вербу)*

А це що за проява?
Двонога, а ручища ж то, ручища!
Такими можна скелі вивертати
і замість них садити баобаби.
Ці

*(Переводить погляд на вербову гілку, яка вгинається,
але витримує велику строкату птаху).*

здужають заколисати,
навіть не знаю що. Хоч би й... Не знаю...

(Весело озиряє себе від рамен до стін).

Але заждім — що буде він чинити?
О, воду п'є, та де там п'є — жлуктить,
як ті, котрим на чотирьох найкраще.
Так річка обміліє, так і сам
на дві вже не зведеться, отяжівши...
Чи то вода із нього витікає,
лише не видно? Ой, про що це я!..

*(Прикладає долоні до очей і відвертається,
а коли знову дивиться на ріку —
Його там уже не видно).*

В і н

*(до себе; сидючи у високій траві й поглядаючи крізь неї
на течію, над яку виходить Вона)*

Такої ще не бачив я істоти:
струнка, немовби це стебло, а н о г и
удвічі довші за оті, що зверху,
а о ч і — як дві копанки з водою,
а ш и я — так і хилиться за вітром,
хоч, може, то тяжіє голова,
а... там щ о с ь випинається подвійно,
від споглядання чого знову пив би
та геть тікав, мов олень від вовків...

(Спокійніше).

Цікаво знати, що є ще у неї,
чого не маю я?.. Така легенька
могла би мати крила, наче пташка,
й перелітати через цю ріку.
Або ж...

Як на те, Вона схиляється над гніздом жайворонка у траві,
бере його у пригорщу, підносить до вуст і розпочинає з ним
переспіви: то птах — то вона, то вона — то птах...

Невже, дурненька, так зуміє
чогось навчитися від пташеняти
чи пташеня навчити? Хай собі там...

(Впадає у дрімоту від довгого, тихого плюскотіння води та трохи гучніших за неї пересвистів, але невдовзі схоплюється, бо Вона вже йде берегом, співаючи напівпташини-напівлюдську пісню).

От чудасія! Треба й нам рушати,
а то ще яструб вхопить «пташку» цю,
тепер вже добре видно, що безкрилу...

(Підбігає своїм берегом, вирівнюється з Нею на протилежному березі; Вона, помітивши Його, зупиняється й перестає співати. Голосно запитує Йі).

Куди ти йдеш?

В о н а
(рішуче)

До Білої печери,
про неї змалку знаю від бабуні, —
там стільки світла, як... ну, як... ну, як...
Там жити можна довго і щасливо!
Під вогку землю більше не спускаю...

В і н
(усміхаючись)

А як гадаєш, де ми двоє зараз? —
таж у печері Білій... Найбілішій!
Старенькі наші т а к тому казали,
щоб ми, дрібні, хоч дещо розуміли,
а може... і самі того не знали,
щ о ц я п е ч е р а — без кінця і краю...

В о н а
(недовіжливо, але з надією)

То, кажеш, це

(перекручується на одній нозі, оглядаючи довкілля)

і є печера Біла...
А як із неї вийти, в разі чого?
А де тут стіни? — я люблю малюнки
і малювати, й просто роздивлятись.
А де куточок мій? Не знаю навіть,
де просто відпочити — так незручно...

Якусь хвилино мовчать.

То нам, виходить, нікуди іти вже?

В і н
(роздумливо дивиться на могутній плин ріки, що розділяє їх)

Нам т р е б а й т и, щоб десь таки зійтися
і разом свій куточок підшукати.

В о н а
(бентежачись)

Що значить — р а з о м? Нам же буде тісно
у будь-якім куточку. Ти — не я,
а я — не ти. І хоч куди б зайшли ми,
то іншими не станемо ніколи!

(Насмішкувато).

Згадай лише, як ти ту воду дудлив...

В і н

Ага, так ось хто підглядав за мною!

(*Йй у тон*).

А ти, ти... з жайворонком цілувалась!
Я бачив сам...

В о н а

Це краще, ніж з тобою!

В і н

І звідки відаєш?

В о н а

Та здогадалась...

Так розмовляючи-перегукуючись і сміючись, вони все йдуть та йдуть униз за течією ріки.

Минуло кілька днів. Він і Вона вже знають, що сонце — зовсім не вогонь, до якого можна докинути хмизу, що воно часто сходить і заходить.

А ще вони знають, бо добре роздивилися й наслухалися одне одного, що є різними сторонами чи половинами чогось одного, нероздільного. Тепер міркують, як перейти ріку і вперше поцілуватися.

В і н
(ображено)

Ти тільки придивися: всі-усі —
дерева, трави, птахи... ховрашки... —
ріку здолали — хто переступивши,
як баобабі ці, хто — насінинням
перелетівши з берега на берег,
а хто — із насінинкою у дзьобі...

В о н а
(перебиваючи)

А ховрашки як?

В і н
(на мить замислившись)

Та вони вродились
і там і тут. Вони — як ми з тобою.

В о н а
(щиро вражена)

То і вони страждають, бідолашні!?

(Нишпорить очима під ногами і трохи далі долом).

Ховрашку, хо... !

(До Нього).

Бери свого в торбину,
а я свого — відпустимо, зійшовшись...
Удвох їм легше буде, веселіше.

В і н
(неуважно)

Якщо від нас до нірок не втечуть...

(Трохи сердячись).

То як нам перейти ріку назустріч?
Я чув: колись її щось випивало
до дна сухого...

Вона сміється, з натяком на Його водопій.

Ну чого ти кпиш?
Я ж не про себе, а про яр оцей.

(Замашно показує рукою і знову зіслизає в яр).

Від Неї – регіт.

В і н
(вистромивши над краєм яру голову і піддаючись її настроєві)

Ну, звісно, хто ровисько це примусить
ковтати річку? Не знайти такого...

(Хитрувато поглядаючи на Неї).

А що, як бити воду добрим прутом,
щоб розступилася, – і перейти?

В о н а

(хутко ї охоче, а водночас задумливо)

Так-так, вона жива, ж и в а водиця,
якщо до нас заходити відважна,
у середину, і якщо ми радо
її впускаємо туди! Не ворог...

В і н

(кваплячись перебити)

Але й не друг – зустрітись заважає.
Я т а к зроблю...

(Змовкає у словесній нерішучості).

В о н а

Не треба, я попрошу
водицю, щоб ласкавою була
до нас, як і до всього в ц і ї печері,
щоб не завадила нам об'єднатись, –
за те ми вдячно все своє життя
її, живлющу, питимемо завжди,
ще й очі умиватимемо нею.

В і н

(з легкою насмішкою)

Іди проси. Я зовсім не перечу,
і як би не впускати мав тебе
робити щось, на іншому побережжі
сидівши? Я приляжу.

(Простягається на траві).

Вона сходить до води і, присівши, щось їй шепоче.

Ні, постою.

(Зводиться, а Вона в той час завершує свою розмову).

І що вода нараяла тобі?

В о н а

Вода мені сказала: «Йдіть за мною —
й дістанетеся місця ваших мрій».
А більше жартувала, бо водиця
ніколи не спиняється в дорозі
й ніколи не сумує, біжучи.
Але ті жарти, хоч про нас, — для мене...

В і н

Нехай... Для мене теж вогонь жартує...

В о н а
(зацікавлено)

Колись, однак, розкажеш...

(Рішуче).

То ходім?!

Бадьоро рушають уперед, поглядаючи одне на одного
через ріку. Їм ще довго крокувати аж до гирла їхньої ріки, яка,

як з'ясується, впадає у велике море.

А дійшовши до моря, вони випробують чимало засобів і способів зустрітися в обіймах, однак безуспішно (виходило, справді, що то Він мав переходити до Неї, то Вона — до Нього, і ніколи — щоб разом одне до одного), аж поки не спало їм на думку змайструвати першого човна (майстрував, звісно, Він, а Вона здаля керувала роботою) і так поєднати свої інтереси та свої береги, де були їхні старі печери.

Відтоді вони відпочивали, найчастіше плывучи в човні серединою ріки. Згодом у тому суденці було їх уже не двоє, а троє.

Е Т Ю Д П

Козацький хутір десь біля Дніпра. Липнєве сонце щойно встає,
але всі домашні — а їх троє: г о с п о д а р,
г о с п о д и н я та п'ятилітній х л о п ч и к, — уже на ногах.
Господар-козак сьогодні їде на поклик січового товариства, яке
готується до великої битви з ворогом, тож попереду в хуторян —
гірка мить прощання.

В і н

*(статечно до сина, підкидаючи малого так,
що його русьвий чубчик щоразу на якусь мить ховається
в густому яблуневому листі)*

Хоча тебе до неба підкидаю,
та жити мусиш завжди на землі,
щоб маму берегти, і нашу хату,
і всіх-усіх, що з нами тут живуть.
Але найпаче, стережися сам —
тих ос, гадюк та задумів негарних,
лихого слова «ні» на добре «так»,

плачу примхливого, чи камінця
у пташку безневинну, чи образи
на тих, що правду кажуть невеселу...
А замість шаблі матимеш цю піхву,
вона тобі про тата нагадає
й колись таки прийме булатну сталь...

*(Ставить малого на ноги, подає йому ковану піхву,
а хлопчик тут же прив'язує її собі до попереку і видирається
високо на яблуню, щоб спостерігати за дорослими.
До дружини, яка стоїть, підперши плечима одвірок).*

Ти знаєш все: що, як і де чинити
у нашім господарстві невеликім,
та чепурнім, — було, згадай, нелегко
цього нам, немаєтним, настаратись,
але ми крок у крок, рука з рукою
ішли й робили радо тільки те,
що мало справжнім оберегом стати
і спадком дітям.

(Переводить погляд на яблуню, де притих синочок).

Бережи його!

Господь подарував нам тільки сина,
а ми просили й донечки... — він буде
за двох у нас, колись — за всю ч е т в і р к у...
Учи його чекати, бо цього
не вміє ще малий, учи любити
ту землю, що і стелиться під ноги,
і обрій підпирає, і лежить
у незорім просторі України.
Туди я їду — звідти повернуся,
зробивши з товариством справу чесну.

В о н а
(схлигнувши)

Не їдь! Без тебе, знай же, я спроможна
хіба що працювати день і ніч,
а їсти, спати і, тим більш, — с п і в а т и
довіку не зумію. Наш синочок
з народженням своїм не віддалив
тебе від мене навіть на півліктя, —
він, навпаки, ще більше поєднав
дві наші половини, мов обруч той,
нас обхопив премічно — це такі
обійми рученят...

Тож не розводь,
ой, не розводь їх, друже-чоловіче,
в непевний час... Ніколи не розводь!
Хай небагато маємо, та досить
нам хліба, і води, і солі, й меду,
щоб вік прожити там, де народились,
і синові не менше залишити...
То нащо їдеш, по яке добро?
Ти скажеш: «Треба землю боронити!»,
вона ж — о т у т, не у степах далеких,
які — т о н а ш і, т о ч и ї с ь, т о з н о в у...
Турботою боронячи турботу,
усе своє збережемо нащадкам!

В і н
(насилу вирвавшись із тенет її мови)

А як підступить ворог до оселі?
Як станемо ми сам-на-сам із ним?
Як нас ніхто не прийде рятувати,
бо звідки знатиме, що ми не йшли
за інших, за усіх на змаг кривавий, —

засиділись у власному гніздечку?..
Тоді – що буде з нами?

В о н а
(опустивши заплакані очі)

Я не все
тобі сказала ще... В нас буде доня.
Так, чую серцем: буде д о н я - р у ж а!
Воно ж передчуває, що біди
зазнаємо, якщо поскачеш в Поле,
з якого, Дикого, ще не вертався
ніхто із побратимів-козаків...

В і н
(до себе, вражений звісткою)

Моя тривого, як же повезу,
тебе на конику оденькім, хоч і
за дужою спиною, у непевність
боїв кривавих? Як же буду сам
на ворога іти, коли т р и в о ж н и й
до болю, скрику... до зупинки серця?!

(До дружини).

Такої звістки не чекав уже я.
Господь зробив для мене все, що міг,
а повідомив щойно... В мить розлуки.
О жінко, забираєш в мене й шаблю,
бо піхву сам віддав я перед тим,
на розум наставляючи дитину!
Без шаблі, та з тривогою козак
далеко не заїде – до воріт лиш...

В о н а
(*тихо, мовби перепрошуючи*)

Ти матимеш її, цю шаблю, вдома...
Вона — т в о я л ю б о в до нас усіх,
що зможе і терпіти, й захищати.
Тож відв'яжи коня — нехай пасеться...

(*До сина, що великими очима дивиться з яблуні*).

Ти мусиш зрозуміти нас, синочку:
ніхто ніколи так ще не любив
тебе, як ми із татком...

Малий поволі дереться вище.

І сестричка
у тебе буде. Щоб вас т у т любити,
наш татко не поїде воювати...

Малий дереться вище й вище.

(*Суворо*).

І не впаде кістьми у Дикім полі!

Малий зриває яблуко й у розпачі шпурляє його вді;
воно розбивається на мокрі друзки о щось тверде.

Злізай додолу! Ти ж іще не снідав.
А на сніданок яблуко зірви,
та краще, ніж оте, яке розтріслось...

Малий завмер і сумно дивиться на своїх батьків.

В і н

(до дружини, знімаючи шаблю)

Ну що ж, нехай, тому вже так і бути –
нікуди не поїду, а подамся...
дослідувати. Жінко, принесла б ти
із погребка холодного квасочку,
бо сонце як розперезалось – смажить...

Вона хутко звивається до хати, бере глечика, квапиться до
погребка, коли ж заходить туди – він поволі засуває
погрібні двері. До сина, що на дереві спостерігає за діями
батька.

Коли від'їду – випустиш матусю.
Та, власне, вже і злазь – ти ж так високо...

Малий починає злазити.

І про майбутню шаблю не забудь!

(Вийздить конем за ворота).

Наздогін йому чути глухе гупання у двері погребка і розпачливий
жіночий крик, слів якого не розібрати.

В о н а

*(сидячи на порозі погребка; до себе і хлопчика на колінах,
а насправді – до чоловіка)*

Чому ж мене ти, муже, не послухав,
ще й обдурив?.. Невже на цьому світі
я залишилася сама – як вперше,
як на початку давнього життя,

коли в мені Господь не бачив правди
великої, а тільки половинну,
малесеньку? До чого не тули...
І гріх мій меншим, ні, не став, коли я
дитя вродила – щастю на догоду,
своєму щастю... Божому так само,
адже життя відтоді й почалося!
Невже нещастя – мій ужинок вічний,
розлука – мати, чорний смуток – батько?
Невже дитя моє – лиш хресний шлях?..

В і н

(до себе й коня в галопі, а насправді – до дружини)

Хіба не ти мене тоді здурила –
в минувшині найстаршій і найкращій, –
коли, забувши застороги Божі,
про людське щастя затаїла мрію
й утілила? Воістину тілесно...
Тоді не знав я ні цього хазяйства
задля прожитку спільного, ні цих
боїв кривавих, що за рідну землю
століттями тривають, – як життя.
С е б е ми знали – й нам було доволі...
Ріка життя текла д о в к о л а нас,
а ми її... п о п е р е д у пустили
й пішли за нею. Т и ж б о п а м ' я т а є ш?..

В о н а

(там само)

А пам'ятаєш, що настало потім?
Як ти мене голубив, мов голубку?
Як на руках заносив у човенце? –

воно ж і стало першим ложем нашим
(а хвиля м'якша за найлегший пух
лебедячий...).

В і н
(там само)

Так, лебеді гучали
над нами, наче щастя сторожі,
і ні одного чорнокрила-птаха
у небо наше, білі, не пускали...

В о н а
(там само)

Коли ж дитя постукало у хижку,
і ми його випустили... Боже правий,
яка ж то радість пойняла тебе!
Ти сам, з дитятком у своїх ручищах,
немов дитя, тулився знов до мене,
і дякував, і руки цілував
за працю дітородну...

П а м ' я т а є ш?

В і н
(там само)

О так! Тоді я народився вдруге, —
то ти мене удруге народила
для радості щоденної любові!

В о н а
(там само)

Ти ж не забув, що сам Господь великий
дав нам здоров'я, силу і терпіння
донині жити?..

Раптом біля його скроні продзумчала татарська стріла.

Що там із тобою?
Конем на пасіку забіг, між бджоли?
Чи, може, вже розлігся і лежиш,
та наслухаєш бджіл, а побратими
все виглядають шабельки твоєї?
Встань і скачи!..

Не маю більше сили
під льолею ховати двійко крил,
в'язати їх, коли самі до лету
уперто розпускаються — не раз це
було зі мною, — й мусила боротись,
приховувати і серцебиття,
щоб ти крило своє,
о д н е я к д е с я т ь,
не занехаяв, бачачи мої...

Друга татарська стріла впивається в Його плече.

(Хапається за своє жіноче рамено).

О як болить, немовби від укусу
змії підступної!.. Невже й тебе
вона вжалила? Бережімо серце!

*(Хутко відриває малого від себе і ховає за свою спину,
відкрившись назустріч невідомості).*

Прорвися, любий, крізь татарські стріли
(я знаю: то вони тебе обсіли),

в потузі спільній вдар на зловороже!
Нехай тобі мій голос допоможе,

що доліта із правіків до тебе
на крилах щонайбільшої потреби!

Я б крильця і свої перепросила,
та нас аж т р о є – тут безсилі крила...

В і н

(вириваючи ворожу стрілу із плеча)

Не ризикуй же дітьми і собою!
Ховайтеся...

Уже й коло Неї продзумчала стріла нападника.

В о н а

(досягає лука; хлопчик подає стрілу)

Стаємо й ми до бою!

Він, Вона і хлопчик водночас падають у злив ворожих стріл.
Вони загинули, щоб відродитися новими поколіннями людей
зі жертівними й чистими козацькими душами.

Е Т Ю Д ІІІ

Зимовий вечір кінця першого десятиліття ХХІ століття. Український мегаполіс. Трикімнатна квартира на одному з високих рівнів багатоповерхівки.

Тут мешкають батько, мати й син-п'ятикласник.

Кожне живе своїм життям. Окрім маленької такси.

Квартиру нашіпиговано електронікою, яка — то телевизор, то комп'ютер, то... кавоварка, — раптом сама вмикається, ніби оживає. Час від часу до них заходять...

В о н а

*(пораючись перед великим дзеркалом;
до Нього, а насправді — до себе)*

Сьогодні в нашій офісі буквально завал відвідувачів був, — і кожне якісь свої к о п і й к и вимагає, а їх давно ковтнула установа, та й нам із того щось там перепало — не більше крихти з крихти. А вони... Вони ж насунули і верещать, а щойно з ними тихо заговориш — то вуха наставляють так люб'язно,

Раптом з'являється чорнолидий чоловік у чорному костюмі. Кілька маніпулятивних рухів руками перед Нею — і зник.

Услід йому заливається тоненьким гавкотом такса.

що локшину не вішати аж грішно на вуха ті, плебейськістю культурні... Та цить же, псинко! Зараз і тобі перекусити дам.

У найдальшому куті кімнати засвічується великий телеекран, і з нього симпатична білявка приємним голосом робить усім чути оголошення загальносупільної ваги під гаслом
«Завжди актуально».

Поквапся чути!
Тривають пошуки кандидатур
на працю за угодою із Першим.
На атестацію обов'язково...
не брати совість. Ну, хіба щербату...

(Вульгарно регоче).

Після випроби і коротких курсів,
отримавши спорядження та інше,
ви зможете нарешті долучитись
до справи, на якій стоїть добро
держави нашої, – до фіксування
злодійності усіх-усіх довкола.
Окрім своєї, звісно...

(Вульгарно регоче).

Зарплатня
така висока, що вже на початку
ви забуватимете вчасно брати
свої пенсійні суми паралельні
(вони від віку зовсім не залежать)
та виплати, які лиш тільки є...
Готуйтеся власні банки відкривати!..

(Довго вульгарно регоче. Телеекран гасне).

В і н

*(напівлежачи у фотелі із заплющеними очима;
до Неї, а насправді — до себе)*

В мого колеги — знов нова коханка,
але тепер — з мільйоном у калитці.
Мені він каже: «Зав'яжу всі справи
збиткові — і кохатиму її...
мільйончик сексопільний». От дурило!
Кохати треба двох — немає ради!..

В о н а

(там само)

Уже доніс ф і к с у н...

А ти ж бо, ти!

Хоч трохи пробував би обдурити
і не карати важко. Як чужого.
Хоч трохи покарав би сам себе...
Я вже навчилась: щойно вийде він,
фіксун триклятий (може й крізь стіну),
кудись за двері — треба кавоварку
ввімкнути і до голови прикласти, —
тоді команда з в і д т и не в підкірку,
а просто в каву ляпнеться гарячу,
і пропаде. Недурно кавоварки
у місті нашім — дефіцит найбільший!..

(Повернувшись до нього у дзеркалі).

А все ж — який лукавець ти! Ці мізки

(Тиче манікюром у люстро).

сто літ провітрюватись не бажали,
і бозна-що в них — завжди напихваті...
Я знаю — зраджуєш мене...

(Рішуче).

Коханця...

(Спохотившись, затуляє собі долонею рота й уважно дивиться на таксу, яка чомусь покинула гризти кісточку, повернулася до протилежної від дверей стіни й показує білі зубки).

не маю і не матиму ніколи,
хоч би який багач був...

(Як із кручі у воду).

Тільки раз
була в житті я на вершині щастя,
та не з тобою, самчику нещасний, —
з колегою твоїм...

Такса аж дереться на стіну, але хутко відбігає в куток і гавкає звідти. Чернолиций чоловік у чорному знову стає перед Нею, наставляє на неї суперового мобільника і вже хоче забиратися геть, але, поглянувши в інший бік, стає й перед Ним.

Знаєш, недавно
прийшов один... руки просити чемно
(і звідки в нас беруться ідіоти?),
а я йому спокійно: «Таж бери,

*(Хапає кавоварку, що була напихваті —
якраз увімкнулася, і прикладає до скроні).*

бери мене хоч зараз, та лиши
опісля суму кругленьку».

Що скажеш?

Чорнолиций чоловік у чорному, що було затримався,
глянувши на Неї, махнув рукою і зник.

В і н
(там само)

Та знаю, знаю, хто ти поза домом...

Знову вмикається телевізор і починає звучати відоме
оголошення про набір фіксаторів.

Нащадок наш, якому випадково
дали життя ми, — він давно вже мріє
тебе контролювати в масці чорній,
всі кавоварки винісши на брухт.
Про це мені він каже час від часу...

В о н а
(там само)

Ну, а до тебе буде присилати
найкращого товариша свого.
Якраз сьогодні діти все планують,
не криючись, як бачиш, від батьків...

В і н
(там само)

То квити ми. Але вже досить пізно.
Ходімо спати, завтра – на роботу,
та вже – ні слова, чуєш – ані слова!
Сьогодні нас покарано достатньо...

Вмикається телеекран, звучить нове повідомлення
в тому ж виконанні.

Це дуже-дуже-дуже термінова
інструкція для чорнолицих маврів –
фіксаторів! Шекспіром тут й не пахне...

(Вульгарний регім).

Та ситуація таки доволі
складна. Йдемо на те, щоб в с і
почули це: віднині й коло ліжка
ми фіксуватимемо кожен порух злий
(звичайно, в снах та в помислах півсонних),
бо довели, що зло людське найбільше
у підсвідомості живе. І Фройдом
тут навіть не смердить...

(Вульгарний регім).

Така реальність.
Тому для вас же краще – не лягати,
щоб не плодити світового зла,
і не зазнати кари світової
(про покарання буде іншим разом), –
а спати як хто вміє та зуміє:
у потягах, маршрутках, літаках,

на ескалаторі в метро, під час
обіду чи йдучи собі додому...
Та мало як і де — хоч в туалеті...

(Вульгарний режіт).

Тут головне — не бути безконтрольним
і... пити каву з імпульсом покари...

(Тривалий вульгарний режіт. Телеекран гасне).

Він і Вона засинають на своїх місцях.
Двоє фіксаторів розгублені — не знають, що чинити,
але врешті підбігають і розбуркують їх.

В і н

(усе ще там само)

Потвора біла ця нам говорила
несосвітенне щось... Чи це наснилось,
що й спати вже не можна задля щастя?
Подвійна кара!.. Що, й потрійна буде?
Обридло все! До дідька хай ідуть!..

В о н а

(усе ще там само)

Тихіше можеш? Досі ми не знали
про н и х багато так, і покарання
були нам легкі. А тепер — то здатні
ще одне одного, крий Боже, вбити...

В і н

(усе ще там само)

Та їх нема — у них, мабуть, нарада,
бо онде люди гасять світло в вікнах,
як перед сном... Ходімо спати й ми!

(Прислухається).

Хіба я не казав, і син прийшов...

(Підводить голову).

Якщо карати зло — робота наша
(згадай: вони все нашими руками,
чи язиками, нас же і бичують
за наші речі), то й нехай так буде,
але конкретно — без отих лакуз
у чорному, що бачать тільки чорне,
а світле забувають десь відразу,
скінчивши курси дивні та страшні,
без поділу держави на людей
і тих, кому вони давно не люди —
піднаглядні,

без поділу останніх
на власників щасливих кавоварок
і на гірких невдах без кави...

Вона

(усе це там само)

Кава

не помагає, хоч, можливо, брешуть...

В і н
(усе ще там само)

Сказати хочу, що не треба нам
цих клятих посередників могутніх.
Нас за с л о в а карають – не за д і ї
(щоправда, слово ділом ми зробили,
не раз мерзенним), та якщо самі
подбаємо про себе хоч би трохи –
ні слів, ні дум, ні вчинків гнилуватих,
принаймні усвідомлених як зло! –
то кожен схоче сам себе карати
і самокарі тихо підкоритись
як Божому велінню – не інакше!

В о н а
(усе ще там само)

А я боюся дуже – не зумію,
як не зуміла зціпити вуста
й роками непристойно говорила
про нас та про людей. І що – тоді?..
Було погано, та було і добре.
Усі ми знали: наш найменший прогріх
уже не наш, а – камінь у руці
стороннього, – йому ми доручали
сумлінням нашим бути. Ми були
самі для себе...

В і н
(обернувшись до Неї)

В тому то й біда,
що радості за інших позбулися,

а в нас же син, і в більшості є діти...
Про них забули ми, як про державу,
покинену на відкуп кар'єристів
таки із наших із дітей. Нехай же
і в нас нарада буде велелюдна,
і кожен щоб спитав себе нарешті,
навіщо він прийшов не на майдан,
а в це життя...

Ти, певно, пам'ятаєш,
як ми себе карали одкровенням
козацької, за край свій, боротьби?
Як у коханні мали порятунок?
У синовім народженні, у пісні,
у слові добрім, крапельині чистій?
У чесному старанні про свій хліб?
Ти пам'ятаєш, як дзумчали стріли,
а ми їх стріли просто, наче бджіл,
хоч знали, що не бджоли то, а — смерть...

В о н а
(*обернувшись до Нього*)

Я пам'ятаю все — і те човенце,
і коника, що вкрав тебе у мене,
і як упала, з донею під серцем...

Роблять кілька кроків назустріч одне одному й,
обійнявшись, падають зморені сном.

У куточку великого фотеля згорнувся калачиком
і спить їхній син. Коло нього повискує сонно такса.
Вмикається телеекран, і заплакана білявка, з підпухлими
очима та розводами туші під ними, каже:

Оце самовмикання — вже останнє.
Нарада розпустила мережу
фіксаторів.

Тепер все можуть люди!
Я плачу не тому, що без роботи, —
я співчуваю людям без облич,
які, надівши маски, вже не можуть
позбутись їх. Тому останнє коло
пекельне

їм судилося пройти,
а з ними... я піду, щоб розказати
про все це світові... І наостанок:
повірте, то таки не я щоразу
вulgарно так з екрана реготала —
то запис біснуватого одного...

(Телеекран гасне).

Жителі мегаполісу міцно сплять у своїх квартирах,
ще не знаючи про початок великих змін у їхньому житті,
але вони готові до зустрічі з новою долею, бо стали за неї вже
своїм сном без дозволу Першого.

2009

З М І С Т

Час осінньої квітки (<i>Видавець про автора</i>)	5
--	---

САМОНАПИС

«Як перевтілення книжок...»	9
«Яка то мить – найперша чи остання?»	9
Вінграновське	9
Здивування	10
Повернешся	10
Світанкове лоша	11
Пісня двох	12
Казочка про вічність	12
«І я лиш раз, зізнаюся, лиш раз...»	13
Ріка (<i>Пісня</i>)	13
«Над берегами книжки помовчи...»	14
Апокриф	16
Справжня енергія	17

ТРИВАННЯ ВІЧНА МИТЬ

За давньою легендою	21
Подив	22
«Я не відчалував печально...»	23
«Знову немає більшого...»	24
«А час такий – охоче проминає...»	25
«І хоч усе минеться завтра...»	26
«Ото є сад. І яблука, й роса...»	27
«Що залишаємо по собі...»	28
Пізня геометрія	29
Сон	30
Провина	31
Жовтень початку 90-х	32
Дилема	33
«Вікно згасає довго, мов зола»	34
«Коли земля хитнеться враз...»	35

Заповіт	36
«Хіба що написати заповіт...»	37
Спалах	38
«Болить сльоза, бо солі повна»	39
«А кожен знає, добре знає...»	40
«Та печаль, що на люди вийшла...»	41
Після всього	42
Ars poetica	43
Той, хто замінить мене	44
«Шепіт вічного снігу...»	45
Творчість	46
Біль	47
«Чогось таки не вистачає»	48
Спрага	49
Перехід	50
Суть	51
Статуї	52
«Рух у глибини власного єства...»	53
«Оте, що маю, — то останнє вже»	54
«Коли здійсниться повнота часів...»	55
«Заплюючиш очі. В темноті...»	56
«Тут слів нема — вони побиті болем»	57
«Ти сам»	58
Переселення (За М. Павліковською-Ясножевською)	59
Корови	59
Нетля	59
Птах	59
Великий Віз	59
«Дай сірникові легко догоріти...»	60
Поранений	61
Без присвяти	62
«На холодній долоні, на пірці довір'я...»	63
«Листів однокрилість, вантага індича томів»	64
«Куди ж тепер, радіаційна церкво?»	65
Такий	66

Дерево	67
Дванадцять	68
Великі води I	69
Великі води II	70
«Риплять сніги, сторуслами риплять!»	71
«І коли я повірю вам...»	72
Серце	73
Стосила і правдива	74
Без іронії	75
Перед Ікаром	76
Роден. «Чоловік зі зламаним носом»	77
Трем	78
Покута	79
Передсвітанкове	80
«Пташва переселилась»	81
Вино часу	82
«Минула мить. Я бачу не свою»	83
Завіса	84
Слово	85
Опівнічний реквієм	86
Поезія зради	87
Три сніжини	88
«Я рік прожив у рідному краю»	89
«Життя проходить»	90
До пісні	91
Любов	92
Неспокій	93
На передмісті	94
Наснилося	95
«Чому не покидаєш меж...»	96
«Коли все дуже зрозуміло...»	97
«Не ми були, не ми сміялись»	98
«Чи то є те, що треба вміти...»	99
«Колись ми станемо собою...»	100

ЗЕМЛЮ ТАКУ ПРИТУЛЯТИ ДО СЕРЦЯ

До річечки Кам'янки.	103
Дорога на Кам'яну гору	104
Галицька мати	105
Ходики.	106
«Душа до спогаду — як бджілка»	107
«Не знати — де, не знати — як...»	108
Квіти Катерини	109
Засмучені.	111
Дитинство Мадонни	112
Ключем журавлиним.	113
Справжня весна.	114
Ненька напровесні	115
На вулиці Львівській.	116
«Бджолятко в серце залетить...»	117
Так було.	118
Солодкий захід сонця.	119
Дещо про лицарське ставлення.	120
У дорозі на Львів, або Ранкові перегони квітів	121
Ластів'яче літо.	122
«Кота чорнючого вигулює дівча»	123
«Ген поле поле переходить...»	124
Чоловіки співають	125
«Вже ніч годинника знімає...»	126
Казочка про народження.	127
Казочка про звільнення	128
Песик на шляху.	129
Вигони	130
Картопляний день	131
Синиці.	132
Перший сніг.	133
«Зими не кликав ти, хоч міг...»	134
Літняний раритет узимку	135
«У мене взимку нежить, та — живу»	136
«Зимуй. Навтому бережи...»	137

Кам'янецький метеорит	138
Володимирко дивується	139
Олюньці	140
Олюнька розповідає	141
Це правда	142

ОЧИМА НЕБОКОЛІР БЕРЕГЛИ

Перше кохання	145
Театр жінки	146
Виходячи з мармуру (<i>За Роденом</i>).	147
Князь каже	148
Княгиня каже	150
Очі закоханої	151
Купальниці (<i>За Ренуаром</i>).	152
На ранковій зорі	153
«Нема таких жінок, нема й нема...»	154
Ліс і жінка	155
Портрет із квітами	156
Двоє (<i>За М. Павлівською-Ясножевською</i>).	157
Ангел і Яків	157
Сліпа	157
Троянда	157
Любовні листи	157
Львів'янка-бойківчанка	158
Нерозлюбність	159
«За цвітом вишні слово не встига...»	160
«За крижинистою рікою...»	161
Завше ти	162
Цієї ночі	163
«Люблю тебе».	164
Наша рана	165
«Літо минуло...»	166
«А буде так: спіткаємось над Стіксом»	167
Після розлуки	168
Просто обійми	169

Закохався	170
Очима небоколір берегли	171
Дукати кохання	172

ОСІННІЙ ПОРЯТУНОК

«На дні твого червня, золотому дні...»	175
«Уже крізь пальці сонце дивиться...»	176
Окрайчик	177
Восени	178
Осінні квіти	179
Останні роботи Майстра	180
«Дорога квапиться в безвихідь...»	181
«Відголосили синьо сливи...»	182
«Знову на листі каштанів...»	183
«Де ж він – сивавий твій товариш...»	185
Колісниця	186
«Як довго живемо, як довго...»	187
«Осінь бреде по коліна у листі»	188
8 листопада 2004-го	189
Прозріння	190
Відплиття	191
Запитуючи – відповідай	192
Осіннє золото пропаще	193
Малюнок жовтим	194
Осінній порятунок	195
25 листопада 2005-го	196

НА СВІТАНКУ ПОЧУТТЯ

Сестра Марія	199
Сонце-сонечко	200
Музика	201
«Ніби знову той квітень»	202
Передгрозя	203
Тепла гадка	204
Лови і втеча	205

«Мелодія твого імені...»	206
Зустріч	207
Перша колискова для нареченої	208
«Ніколи не забуваю...»	209
Наш найменший світ	210
«Невідворотні радощі життя...»	211
Люблю купувати іграшки	212
Чуйність	213
«Кажеш, що не кохаєш мене»	214
До совісті	215
«Душа летить»	216
Пошуки	217
«Тужу за потягом, що завезе додому...»	218
«Прости за те, що серцем я простиг...»	219
«Людей любити більше, ніж себе...»	220
«Вселенська самота вокзалу»	221
«230 сходинок до моря»	222
«Він говорить, говорить, говорить...»	223
«Стокрилomu птахові все віддаю»	224
«Просто сніг. Всесвітня хуртовина»	225
Погані вісті	226
У парку міському	227
«Заповідалося ж на спокій...»	228

НАСПІВИ ЯСЕНОВІ

Долоні Творця	231
Запитання	232
Мама-мальва	233
Найтихіша колискова	234
Ясен	236
Історія троянди	237
Дерево віку	238
Виноград	239
Летить бджола	240
Кам'янецька баркарола	241
Співаючи	242

ВИПУСКАЮЧИ ПТАХА

Із Тарасової книги (Цикл)	245
«Їх у житті, можливо, кілька стрінеш...»	245
«Щоб гріха не зазнати...»	245
«Без світла можна малювати сонце...»	246
«Украли гуску – змалювати крила...»	246
«Колись, було, украду п'ятака...»	247
«Цього не позичають – відчуття...»	247
«Від слова не сховаєш ані вуст...»	248
«Немовби роси, збиті ще в дитинсті...»	248
«Чи думкою оправиш почуття...»	249
«Шинелю одягаючи»	249
«Той міх невдач – у пам'яті втопити»	250
«Вернутися б таки до солов'я»	251
Випускаючи птаха	252
«...І коли потопно було вже й пташині...»	253
«...А от істини, істини не роздобув...»	254
Як сонце	255
«Весніє»	256
На захист світлого «я»	257
«Голубиним кроком...»	258
Горизонт срібної ворини	259
«Ту хату, що скраю...»	261
«Наче куля...»	262
Маріїні звірі	263
хижачка	263
фантастичний	263
чорний	263
Інтермеццо	264
«сніг потрапляє просто у кров»	265
Поборення прапорів	266
«Що тут скажеш...»	267
«Кімната, в якій не спалахує світло...»	268
Із розмови зі словом	269
Було	270

Чаша вікна (<i>Цикл</i>)	271
«Схід сонця у душі»	271
«Цей чоловік...»	271
«Вже сіті порвано...»	271
«Поцілений дощами — нелукавий»	272
«Підводний замок...»	272
«Не можна сміятися...»	272
«У нічному саду...»	272
«До осені...»	272
«Чаша вікна...»	273
«І полум'я...»	273
«Осіннє підсоння...»	273
«Із сонця...»	273
«Тяжіння земне...»	274
«Коли повітря сахається...»	274
«Спасаючись...»	274
«Загрозливий шурхіт сторінки»	274
Наспів про човняра	275
Бульба	276
Сіль	278
Не при хаті кажучи	279
Інтерлюдія	280
Коли серце — як рана	282
«Не любиш рясних поцілунків...»	283
«Відвертість — це дім без дверей...»	284
Самотність	285
«Я згадую Київ»	286
Із весняних ремарок	287
Книжечка, написана впродовж дощу (<i>Цикл</i>)	288
«Перший дощ...»	288
«Цей дощ пахне...»	288
«Простовисний дощ...»	288
«З-понад голів...»	288
«Усюди тільки дощ»	289
«Асфальтівкою лунко затраскали...»	289
«Другий дощ...»	289

«Ой заплакали шибки...»	289
«Під зеленою хмарою ясена...»	289
«Дощ не займає...»	290
«Біла хатина...»	290
«Симпатичні личка мальв».	290
«Відразу після дощу...»	290
«Сонце...»	290
«Змокрілий залізний прутик загорожі...»	291
«Із залізного прутика загорожі...»	291
«Мандрувала дощова краплинка...»	291
«Сушитися...»	291
«Ластівка на дротині...»	291
«В оновленім саду...»	292
«З-під сонячної плахти...»	292
«Щось гавкнуло на дощ...»	292
«Ластівки припали до грудей подвір'їв...»	292

ДРАМАТИЧНІ ТВОРИ

Поет і Державець (<i>Діалог</i>)	295
Ти пам'ятаєш?.. (<i>Драматична поема в етюдах</i>)	305

Літературно-художнє видання

Смоляк Богдан Федорович

СЛОВНИК МОВЧАННЯ

Вибране

Редактор: *Любов Горбенко*

Обкладинка: *Федір Лукавий*

Світлина: *Сергій Гнідець*

Верстання: *Геннадій Кундельський*

Видавець: *Юрій Николишин*

Підписано до друку 14.05.2010. Папір офсетний.

Друк офсетний. Умовн. фарбо-відб. 22,23.

Формат 60x90/16. Гарнітура LazurskiCTT.

Умовн. друк. арк. 21,75. Наклад 1000 прим.

Видавництво “Апріорі”

79000, м. Львів, пл. Катедральна, 2/4.

Для листів: 79000, м. Львів, а/с 242.

тел./факс: (032) 235-62-18

моб. 050-132-42-75; 050-430-37-10.

Свідоцтво держреєстру: серія ЛВ № 20 від 15.08.2002 р.

